Denizli, Türkiye ve Dünyada Mısır Üretimine İlişkin Gelişmeler

1. Genel Bakış

Mısırın temel tahıllardan birisi olması ve hayvansal yem olarak kullanılması yanında son 20-30 yıldır enerji üretiminde mısırdan giderek daha fazla yararlanılmaktadır. Başka bir deyişle artık tahıl ürünlerinden enerji üretilebilmekte ve özellikle mısırdan da yan ürün olarak elde edilen etanol tıpkı benzin gibi otomobillerde yakıt olarak kullanılmaktadır. Bu Türkiye gibi petrol fakiri olan ancak arazi zenginliği ve uygun iklim koşullarına sahip olan ülkeler için enerji de dışa bağımlılığı azaltmak için önemli bir kaynak olarak gözükmektedir. Bu yönüyle mısır, ekonomik potansiyeli olan ve gelişime açık bir tahıl olarak kabul edilebilir.

Tablo 1 Dünya Mısır Üretimindeki Gelişmeler ve Beklentiler

		2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018	2018/ 2019	2019/ 2020	Önceki 5 yıldaki değişim	Gelecek 5 yıldaki beklenen değişim
Verim (t/ha)	- - - - - - - - - - - - - - - - - -	5.5	5.6	5.7	5.7	5.8	1.80%	1.20%
Arazi (m ha)	- - - - - - - - - - - - - - - - - -	173	175	175	176	177	2.00%	0.60%
Üretim (m t)	- - - - - - - - - - - - - - - - - -	954	976	93	1008	1025	3.70%	1.80%
Tüketim (m t)	- - - - - - - - - - - - - - - - - -	965	982	999	1015	1031	3.20%	1.70%
	Gıda - - - - - - - - - - - - -	107	108	109	111	112	2.60%	1.20%
	Yem - - - - - - - - - - - - -	557	570	582	593	604	3.50%	2.00%
	Endüstriyel - - - - - - - - -	264	267	270	273	276	3.10%	1.10%
	Endüstriyelden etanole giden kısım	158	159	160	161	161	2.90%	0.50%
Dış ticaret ithalat (ihracat)	- - - - - - - - - - - - - - - - -	115	118	122	125	130	5.90%	3.10%

Bunlara bağlı olarak bu raporda hem Denizli ve çevresinde hem de Türkiye ve Dünyada

- Mısır'ın dünyadaki, Türkiye'deki ve Denizli içerisindeki yeri,
- Mısır üretimi için ayrılan arazi, üretim ve verim konusunda

bir takım veriler üzerinde durulacak ve gelişmeler tartışılacaktır.

2. Mısır Piyasalarındaki Gelişmeler

Mısır piyasası devlet kontrolündeki –eski- sistemden özel sektörün kontrolündeki –yeni- sisteme geçiş yapmaktadır. Farklı ülkelerde farklı uygulamalar olmaktadır. Yeni sistem eski sistemden kaynaklanan pek çok problemi ortadan kaldırırken yeni problemleri ortaya çıkarmıştır.

Eski sistemin avantajları

- Çiftçiler daha hasat yapılmadan ürünlerini nereye satacaklarını biliyorlardı
- Fiyat bütün ülkede aynıydı ve uzak veya verimsiz arazilere sahip olanların bile gelir elde etmelerini sağlıyordu.
- Depolama kamu otoriteleri/birlikler tarafından yapılıyordu
- Hasat edilecek ürünün alıcısı kamu olduğu için finans kuruluşları hasat edilmeden önce bile çiftçilere kredi sağlıyordu

Eski sistemin dezavantajları

- İlgili kamu kuruluşları ve birlikler kötü yönetiliyordu
- Hükümetler fiyatları ar ve talepten bağımsız olarak belirliyordu
- Karşılıksız destekler üretimin düzenli ve etkin yapılmasını engelliyordu

Yeni sistemde ise belirsizlikle özellikle piyasayı okuma gücüne sahip olmayan küçük üreticiler açısından riskleri taşımaktadır. Ancak bir ülkenin piyasalarını serbestleştirdiği ve sadece tarımı değil tarıma dayalı sanayiyi de olgunlaştırmaya karar verdiğinde eski sistemin devam etmesi mümkün olmamaktadır.

Öte yandan verimliliği yüksek ülkelerdeki ortak özellikler aşağıdaki gibidir

- AR-GE
- Uygun Sulama teknikleri
- Teknoloji ve know-how geliştirme[1]

Kutu 1
Mısır Üretiminde Dikkat Edilmesi Önerilen Noktalar

Dünyadaki düzenleyici kuruluşların dünyanın çeşitli ülkelerinde tecrübe ettiği ve verim artışı ve düzenli üretim için dikkat edilmesi için gerekli olan noktalar aşağıda özetlenmiştir:

- Ekimden önce delice otunun yok edildiğinden emin olun
- Tahıl tahıldır deyip ürün rotasyonundan vazgeçmeyin
- Ürünün oluşması ve hızlı gelişmesi için toprak koşulları olumlu olduğunda ekim yapın
- Ekim işlemini bir cerrah titizliğiyle yapın ve gerekli mesafeyi dikkate alın
- Gerektiğinde başlangıç gübresi kullanın
- Nitrojeni uygun koşullarda ve zamanlamayla verin
- Verimlilik için bütün koşulları gerçekleştirin
- Dar sıra arası mesafe kullanın
- Karık sulama etkinliğini arttırmak için yöntemleri bir araya getirin
- Toprak sağlığını korumak geliştirmek en büyük önceliklerinizden birisi olsun

[1] http://www.mfa.gov.il/mfa/aboutisrael/economy/pages/focus%20on%20israel-%20israel-s%20agriculture%20in%20the%2021st.aspx

3. Dünyada Mısır ile İlgili Gelişmeler

Dünyada mısır ile ilgili gelişmeler iki başlık halinde tartışılacaktır. Bunlardan birincisi Silajlık Mısır ikincisi ise Dane Mısırdır. İlk olarak Silajlık Mısır için kullanılan arazi, üretim ve verim konusundaki gelişmeler daha sonra Dane Mısır ile ilgili gelişmeler tartışılacaktır.

3.1 Dünyada Silajlık Mısır

3.1.1 Dünyada Silajlık Mısır'da Arazi Kullanımı

Yıllar itibariyle Silajlık Mısır (Green Maize) için ayrılan toprak büyüklüğünde ABD birinci sıradadır. 2009 ve 2013 yılları arasında yaklaşık olarak ortalama 236 bin dekar alan Silajlık Mısır için kullanılmıştır. İkinci sırada Nijerya (ortalama 184 bin dekar) ve üçüncü sırada Gine (yaklaşık olarak 125 bin dekar) yer almaktadır. Avrupa Birliğinde Silajlık Mısır için ayrılan alan yaklaşık olarak ortalama 66 bin dekar iken dünya genelinde Silajlık Mısır için yaklaşık olarak ortalama 1 milyon dekardır (Şekil 1)

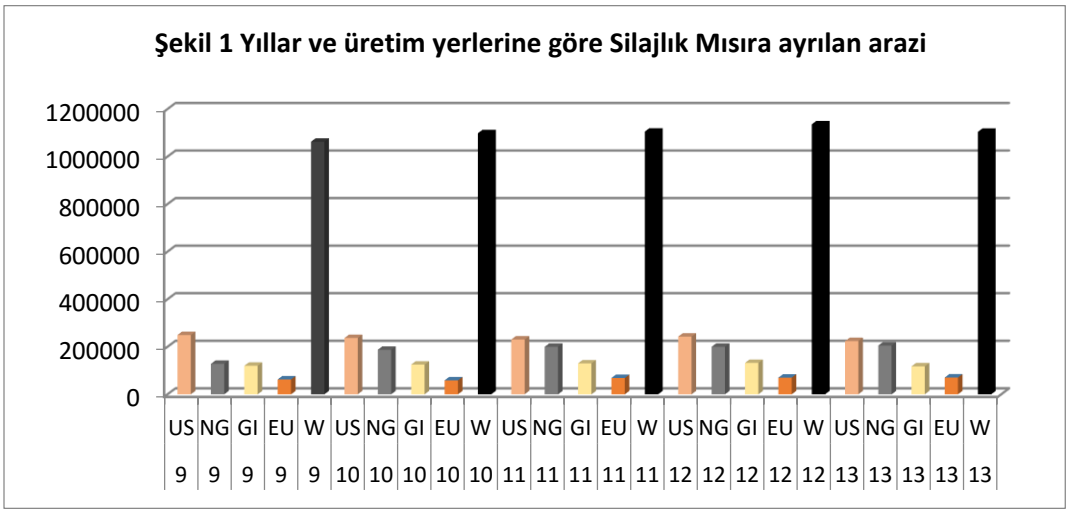

Oransal olarak ise Hasıl Mısır için dünyada ayrılan arazinin yaklaşık olarak % 21'i ABD, yaklaşık olarak % 17'si Nijerya, % 11'i ise Gine'ye aittir. Hasıl Mısır için ayrılan toprakların %20'si ise yaklaşık olarak % 5' ini oluşturmaktadır (Şekil 2).

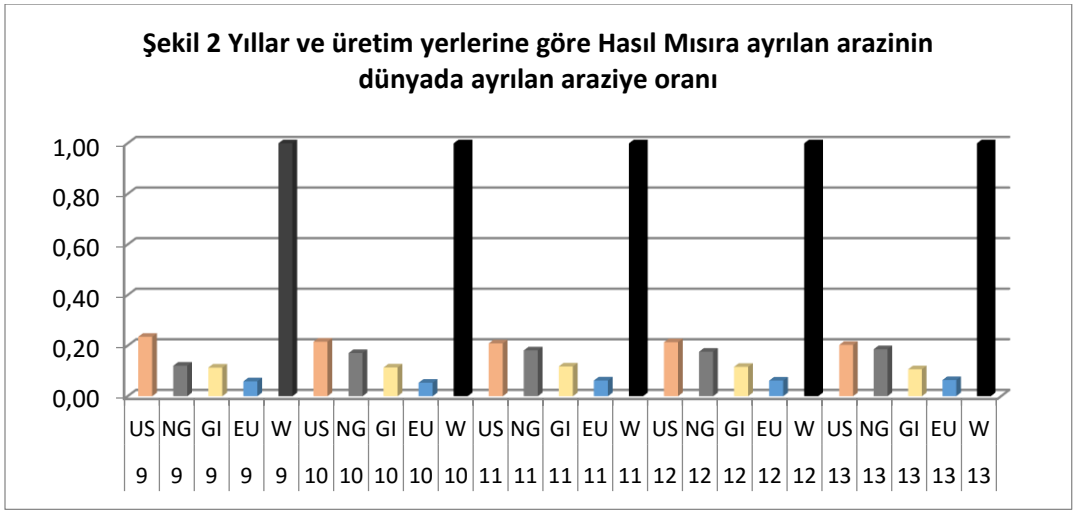

Dünya, AB ve silajlık mısıra en fazla arazi ayıran ülkelere ait yıllık değerler ise Şekil 3'te yer almaktadır. Buna göre Gine'de silajlık mısıra ayrılan arazi miktarı 2012 yılında en yüksek değerine ulaştıktan sonra azalmıştır. Nijerya'da 2009'dan itibaren giderek artan ABD'de ise dalgalı bir gelişim gözlenmiştir. Avrupa Birliğinde silajlık mısıra ayrılan arazi miktarı yükselen ABD'de ise azalan bir trende sahiptir. Dünyada da 2013 yılından sonra azalma eğilimine girmiştir (Şekil 3).

Şekil 3 Çeşitli Ülkelerde Silajlık Mısıra Ayrılan Arazi

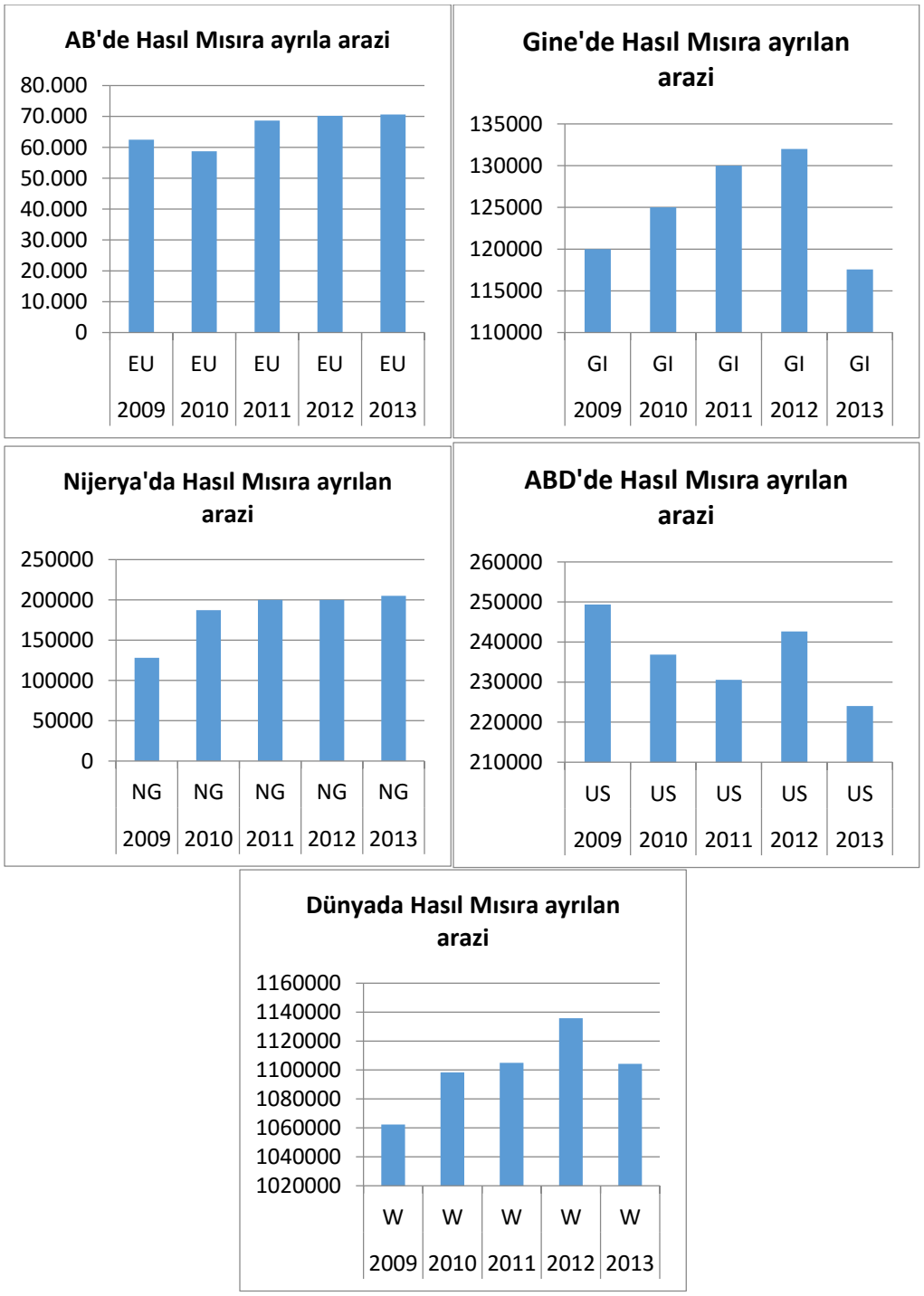

3.1.2 Dünyada Silajlık Mısır Üretimi

Kullandıkları arazi miktarından bağımsız olarak 2014 yılında en fazla silajlık mısır üreten ülke yaklaşık olarak 3 milyon 800 bin ton ile ABD'dir. İkinci sırada 800 bin ton ile Nijerya ve üçüncü sırada 750 bin ton ile Meksika yer almaktadır. Avrupa Birliği üretimi 1 milyon ton Dünya üretimi ise yaklaşık olarak 10 milyon tondur (Şekil 4).

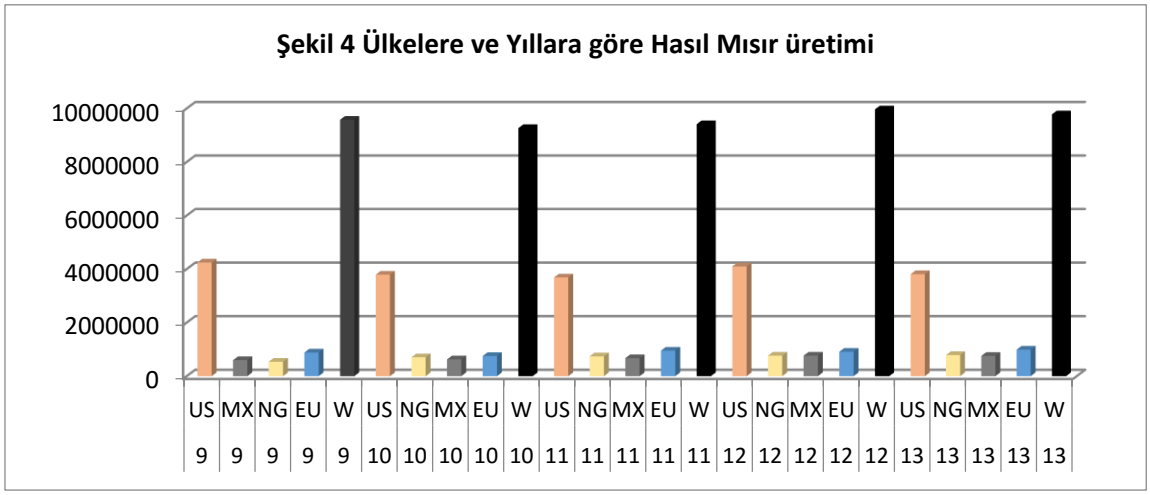

ABD Dünya üretiminin % 39'unu, Nijerya ve Meksika ise ayrı ayrı % 8'lik kısmını, Avrupa Birliği ise dünya üretiminin % 10'luk kısmını karşılamaktadır (Şekil 5).

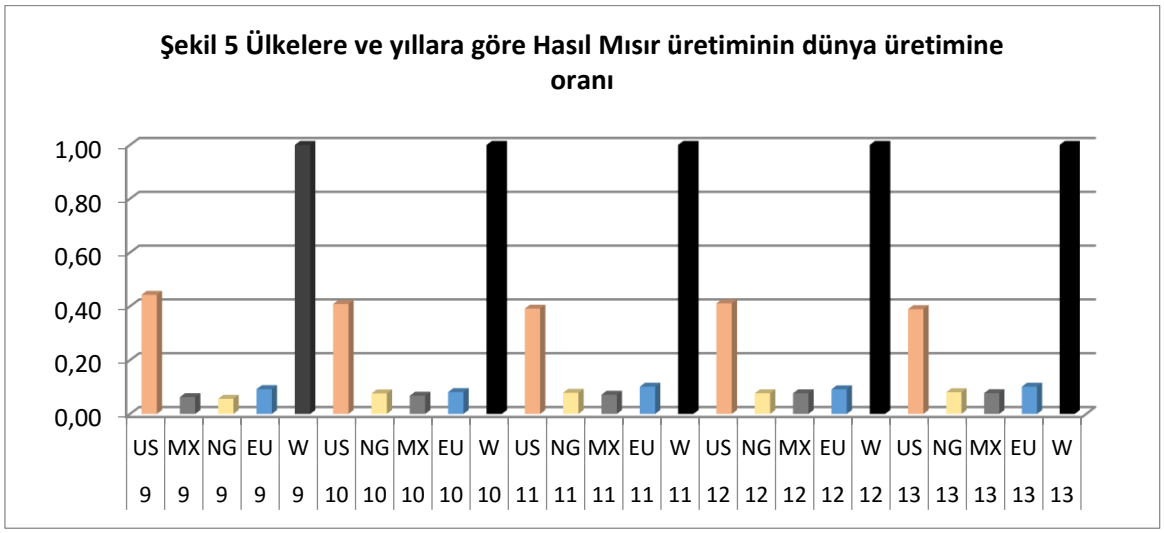

Bazı ülke ve grupların tek tek yılara göre Silajlık Mısır üretimi konusundaki gelimeler Şekil 6'da yer almaktadır. Avrupa Birliğinde Silajlık Mısır üretimi dalgalı ancak artan, Meksika ve Nijerya'da artan ABD'de ise genelde azalan bir trende sahiptir. Dünya üretimi de 2010 yılındaki gerilemeden sonra iki yıl yıl artmış ve 2013 yılında ise kısmi bir azalma yaşamıştır.

Şekil 6 Çeşitli Ülkelerde Silajlık Mısır Üretin

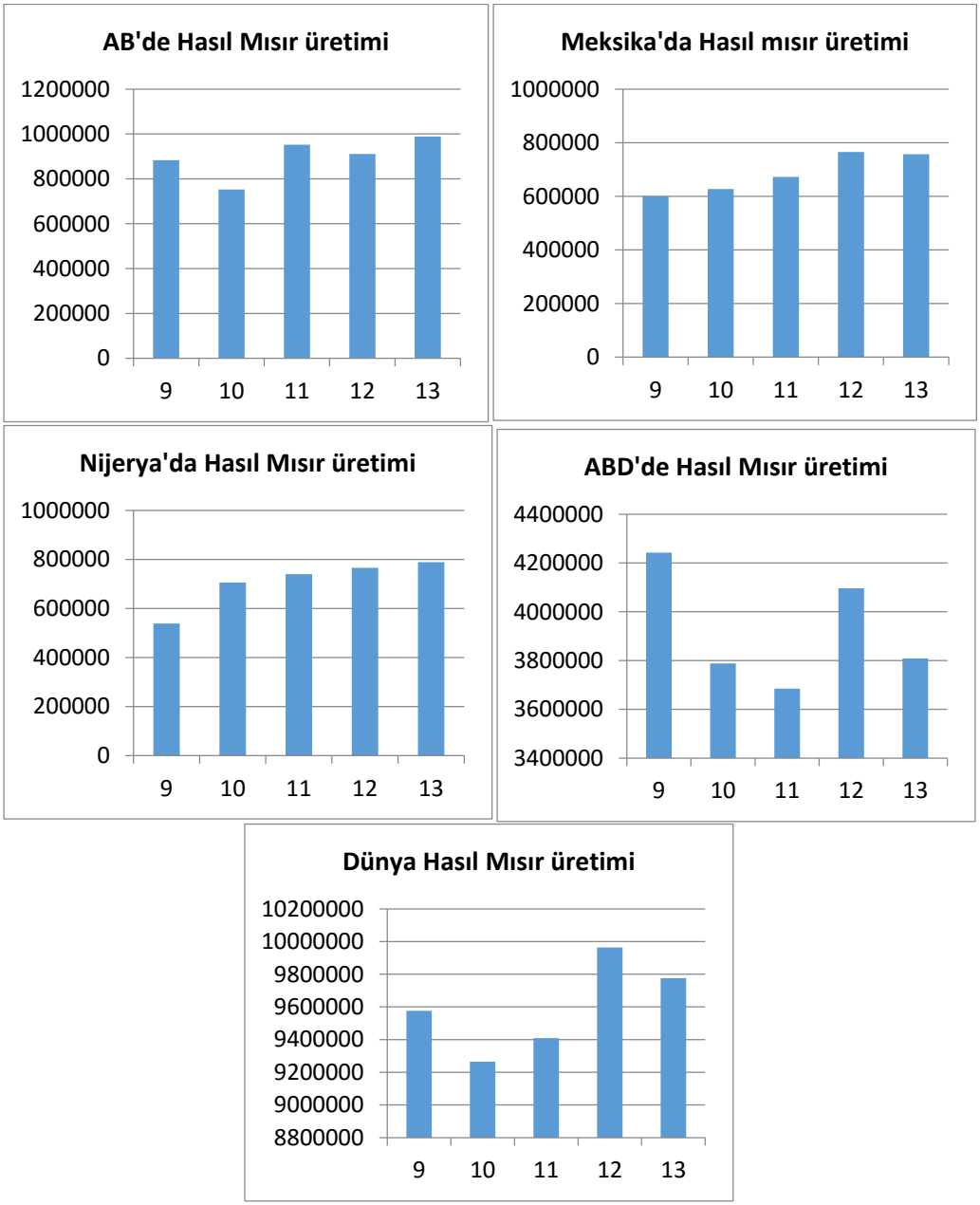

3.1.3 Dünyada Silajlık Mısır Verimi

2013 yılında Silajlık Mısırda en yüksek verimliliğe sahip olan ülke İsrail'dir (313 ton). İsrail'in verimi dünya ortalama veriminin neredeyse 3 katıdır. İkinci sırada Kazakistan (250 ton), üçüncü sırada Sırbistan (240 ton) yer almaktadır. AB verimi 140 ton dünya ortalama verimi ise 89 tondur. Daha önceki yıllarda ilk üç sırada yer alan ülkeler arasında Fransa ve Filistin'de yer almıştır (Şekil 7).

Şekil 7 Yıllar ve üretim yerlerine göre Hasıl Mısır verimi

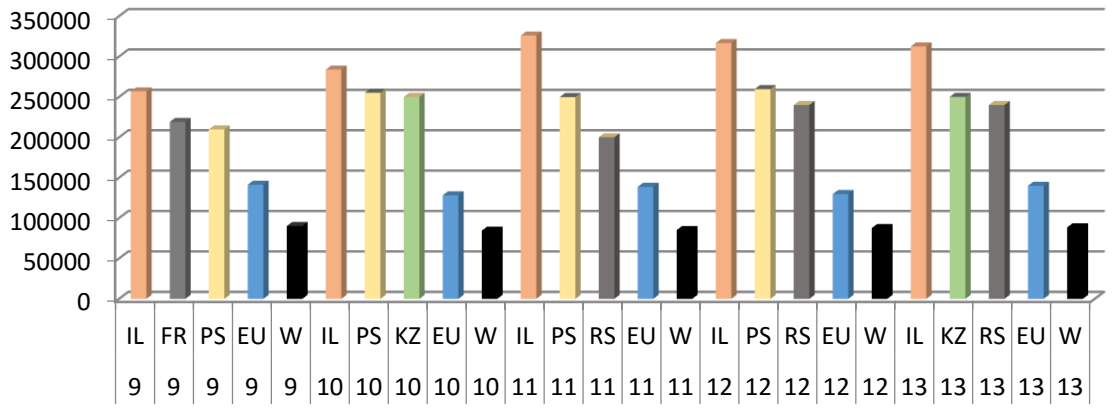

En yüksek verime sahip ülkelerin veriminin dünya verimine oranı ise Şekil 8'de yer almaktadır. 2014 yılında İsrail'in verimi Dünya veriminin 3.53, Kazakistan'ın 2.82, Sırbistan'ın 2.71, AB'nin ise 1.58 katıdır.

Şekil 8 Yıllar ve üretim yerlerine göre Hasıl Mısır veriminin dünya verimine oranı

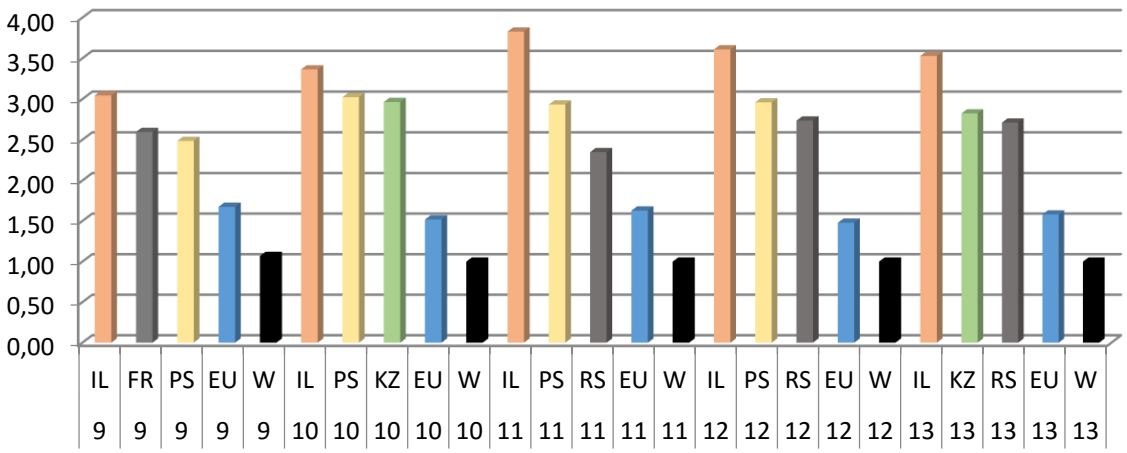

Avrupa Birliğinde verim yıllar itibariyle dalgalı bir seyir izlerken Dünya verimi 2010'dan sonra yükseliş trendine girmiştir. İsrail ise 2011'den sonra kısmi bir gerileme tecrübe etmiştir. Filistin ve Sırbistan'da ise genel bir artış eğilimi gözlenmiştir (Şekil 9).

Şekil 9 Çeşitli Ülkelerde Silajlık Mısır Verimi

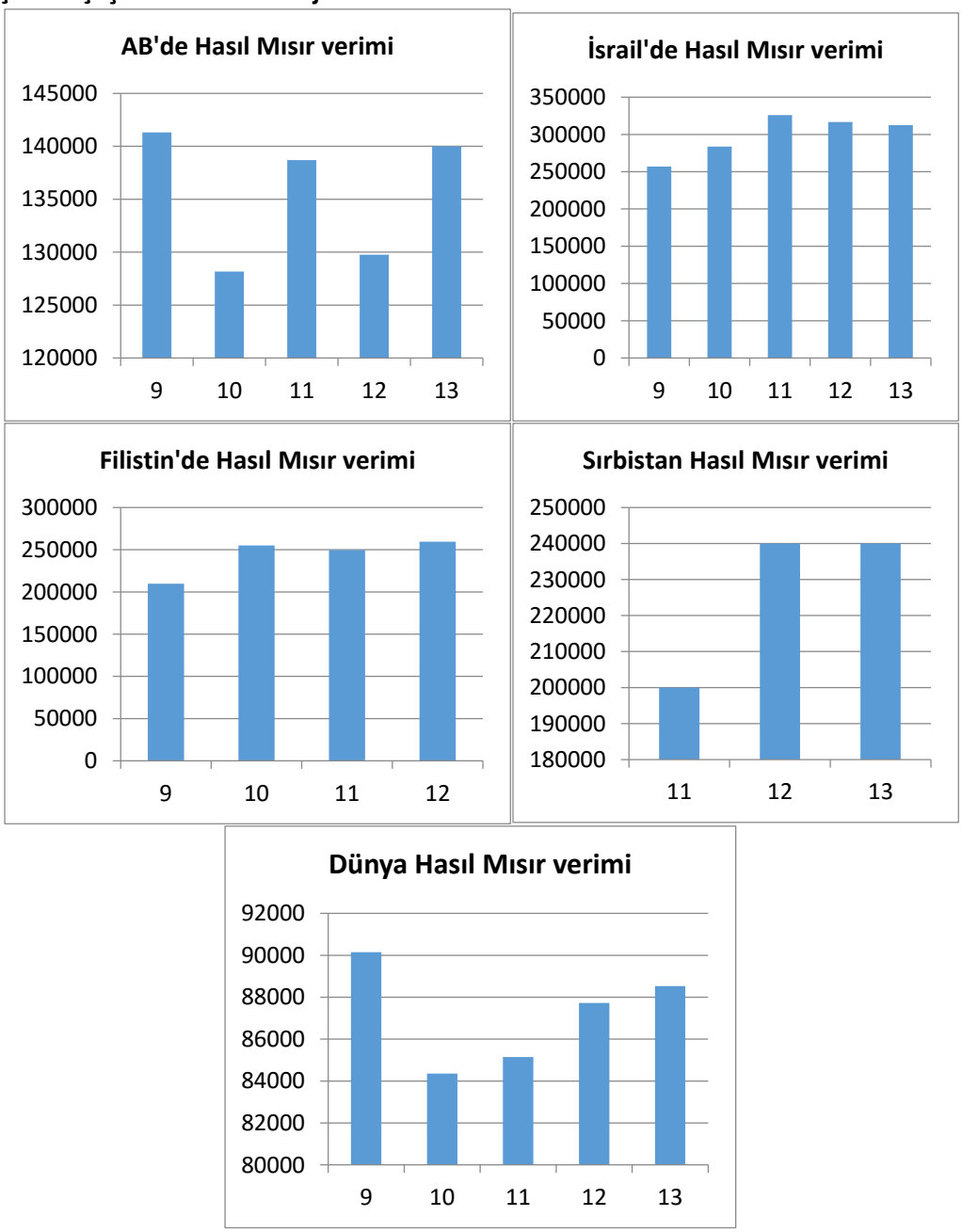

3.2 Dünyada Dane Mısır

3.2.1 Dünyada Dane Mısır'da Arazi Kullanımı

2013 yılında Dane Mısıra en fazla arazi ayıran ülke yaklaşık olarak 36 milyon dekar ile Çin'dir. Çin'i yaklaşık olarak 35 milyon dekar ile ABD ve yaklaşık olarak 15 milyon dekar ile Brezilya izlemektedir. Avrupa Birliği'nin ayırdığı alan yaklaşık olarak 10 milyon dekar iken Dünya'da ayrılan alan ise yaklaşık olarak 185 milyon dekardır. Türkiye'de ise yaklaşık olarak 650 bin dekar arazi ayrılmıştır (Şekil 10).

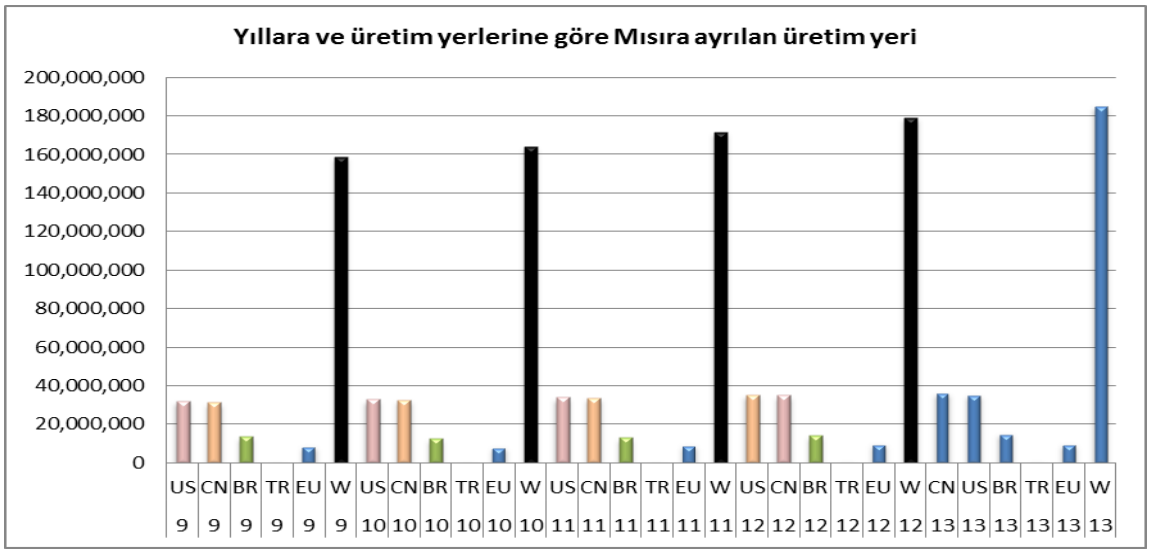

2013 yılında Çin Dünyada Dane Mısıra ayrılan arazinin % 20, ABD %19 ve Brezilya ise % 8'ine sahiptir. Avrupa Birliği ise yaklaşık olarak % 5'ine Türkiye ise yaklaşık olarak % 0.4'üne sahiptir (Şekil 11).

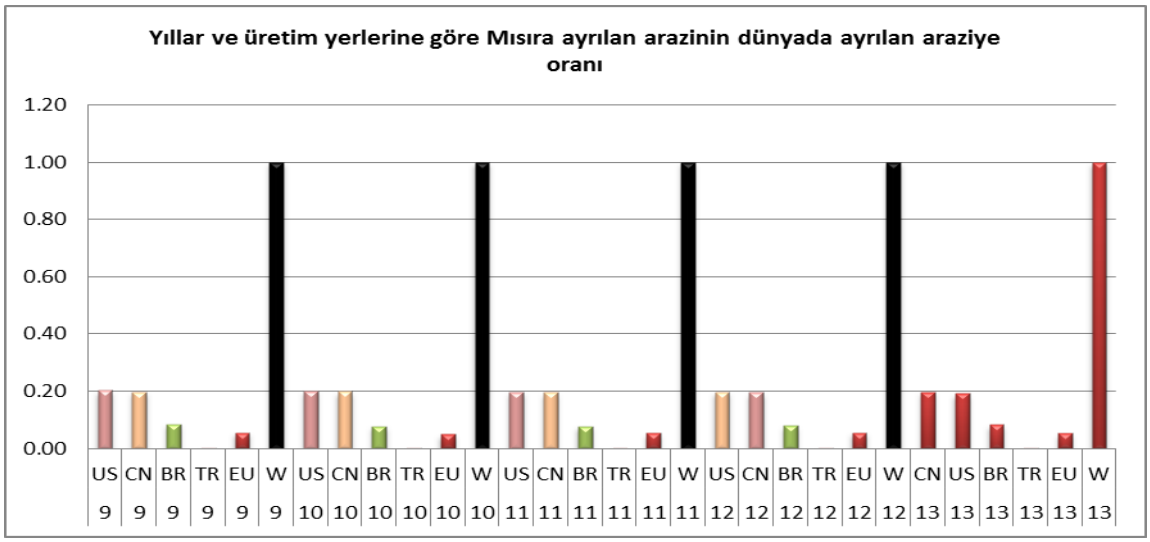

Bazı ülkelerdeki yıllara göre değişim ise aşağıda Brezilya, ABD, Çin, Türkiye ve Dünya'da Dane Mısıra ayrılan arazi 2009 yılından itibaren artış eğilimine sahiptir. Avrupa Birliğinde ise dalgalı ama genel olarak artış eğilimine sahiptir.

Şekil 12 Çeşitli Ülkelerde Dane Mısıra Ayrılan Arazi

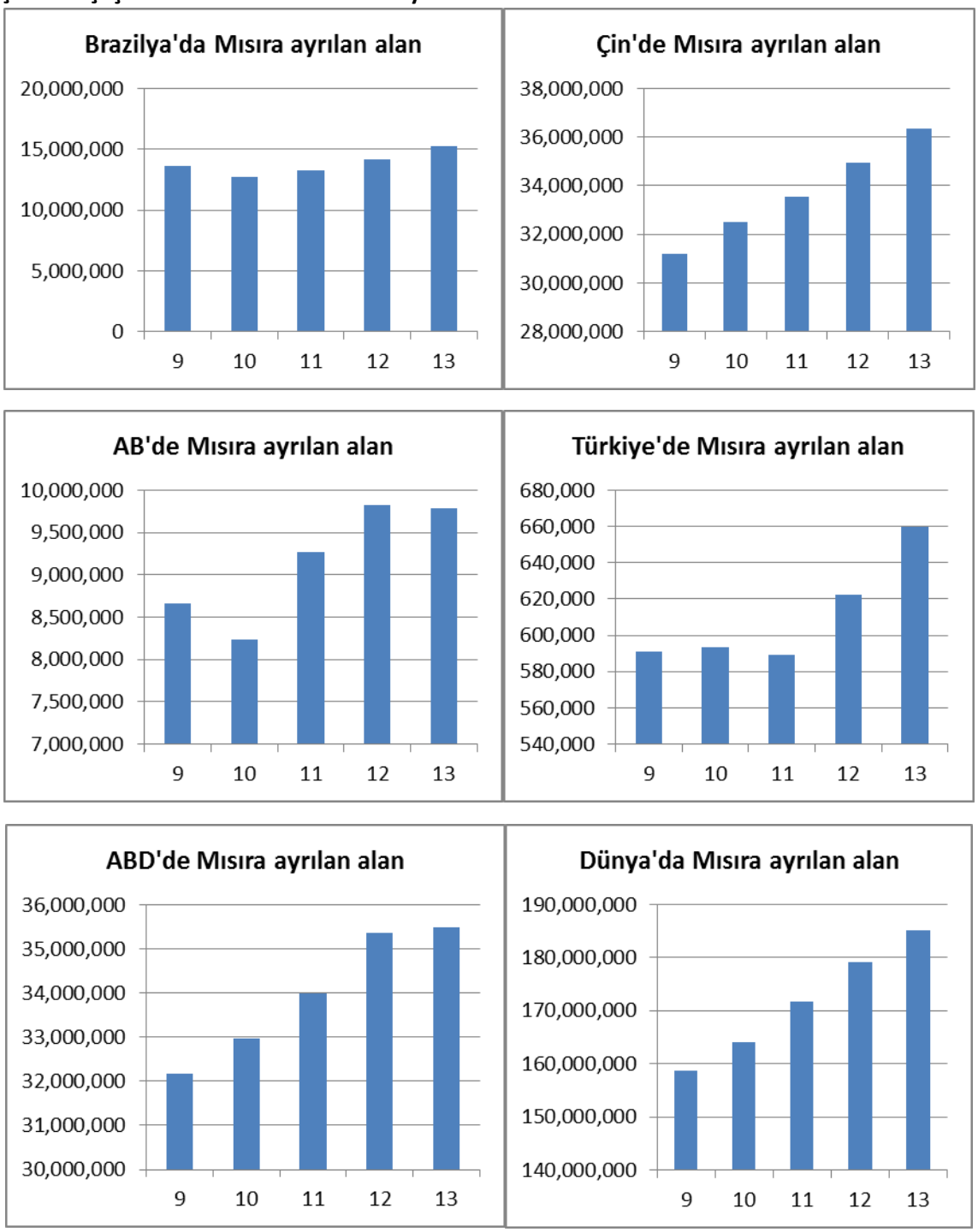

3.2.2 Dünyada Dane Mısır Üretimi

2013 yılında en fazla üretim yaklaşık olarak 350 milyon ton ile ABD'de gerçekleştirilmiştir. İkinci sırada yaklaşık olarak 220 milyon ton ile Çin ve 80 milyon ton ile Brezilya yer almaktadır. Türkiye'nin üretimi yaklaşık olarak 6 milyon ton, Avrupa Birliğinin üretimi ise yaklaşık olarak 66 milyon ton ve Dünya üretimi ise yaklaşık olarak 1 milyar tondur ve yıllar itibariyle artış göstermiştir (Şekil 13).

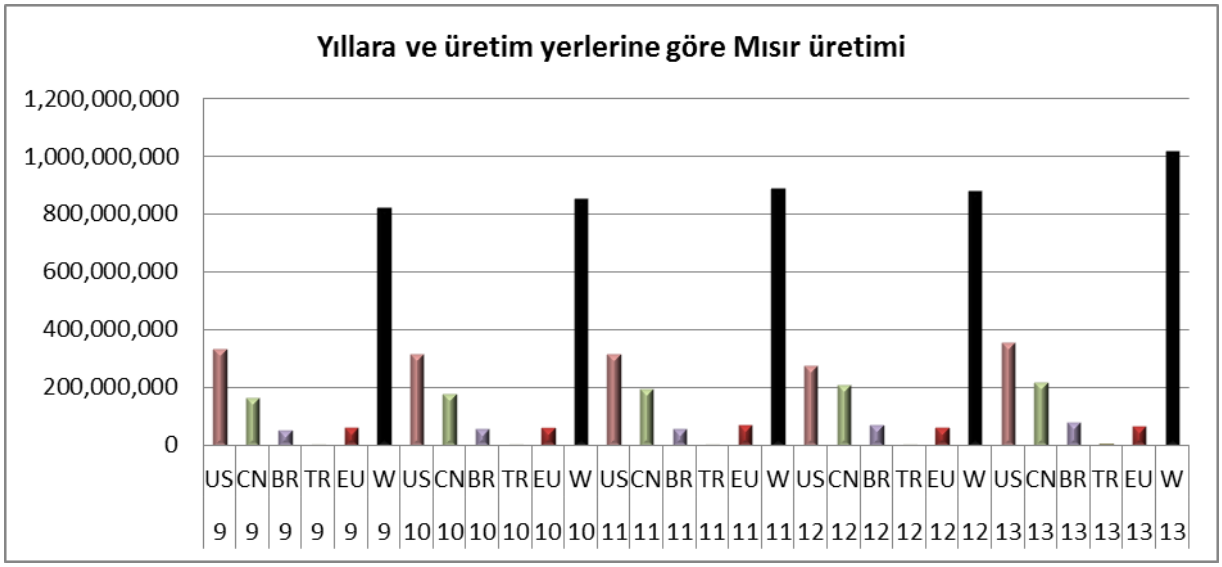

2013 yılında ABD Dane Mısırda dünya üretiminin % 35'ine sahiptir. Çin %21 ve Brezilya ise % 8'ine sahiptir. Türkiye % 0.6 düzeyinde bir pay alırken Avrupa Birliğinin payı % 7 civarındadır (Şekil 14).

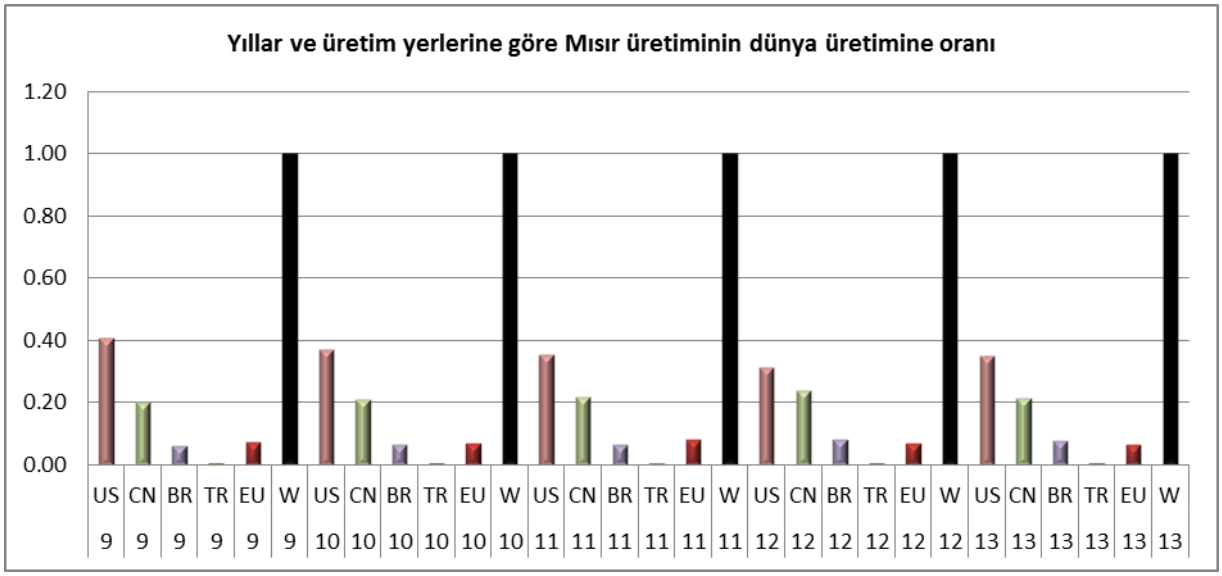

Ülkelerin yıllar itibariyle yıllara göre üretimleri bağımsız grafiklerle gösterilmiştir. Buna göre ABD'de Dane Mısır üretimi 2012 yılına kadar azalmış 2013 yılında tekrar yükselmiştir. Çin ve Brezilya'nın üretimi yıllar itibariyle yükseliş eğilimindedir. Türkiye'nin üretimi 2012 ve 2013 yılında artış göstermiştir. Avrupa Birliği Dane Mısır üretimi 2011 ve 2013 yıllarında ciddi artışlar göstermiştir.

Şekil 15 Çeşitli Ülkelerde Dane Mısıra Üretimi

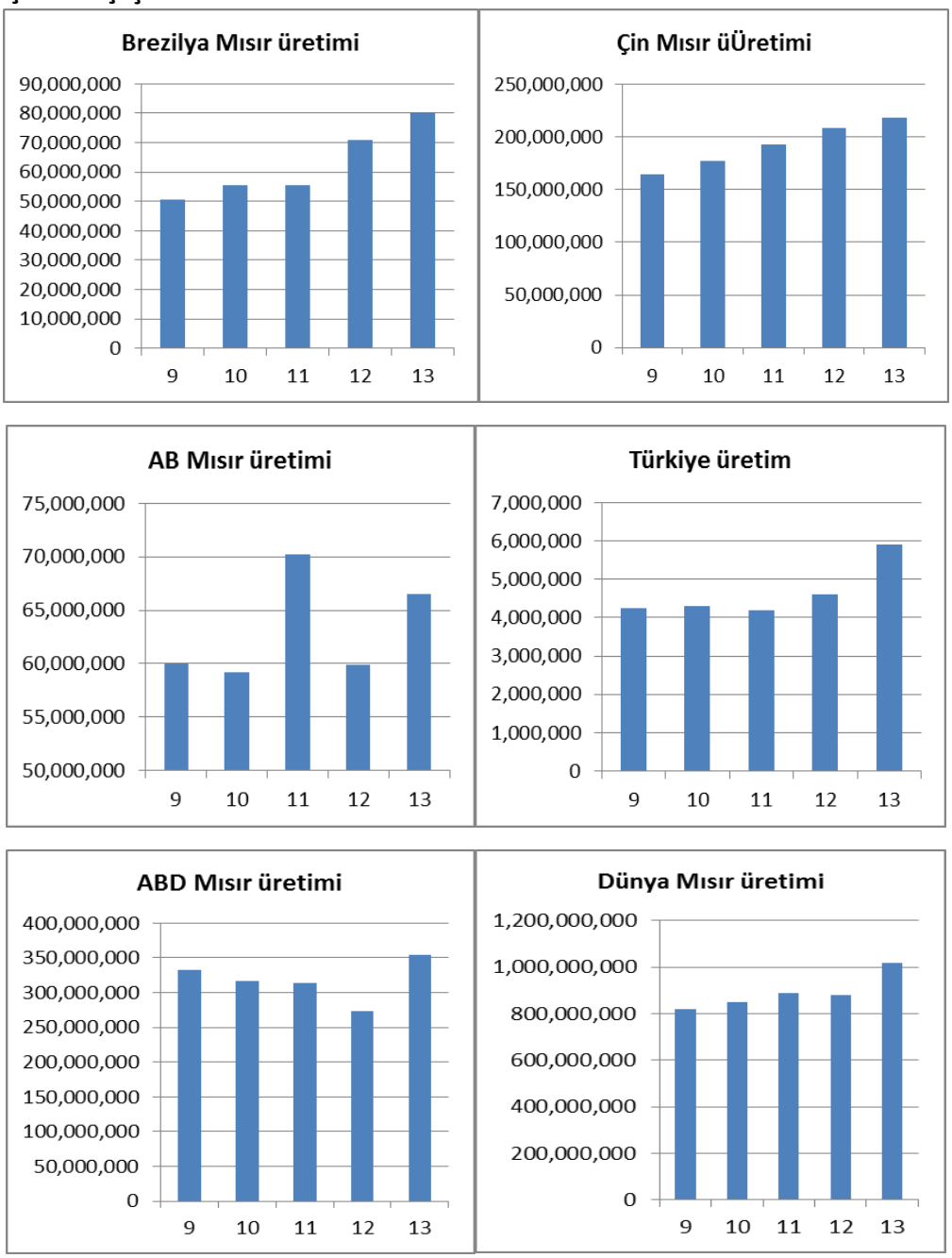

3.2.3 Dünyada Dane Mısır Verimi

Dane Mısır'da 2013 yılında en yüksek verim 250 bin ton ile Saint Vincent ve Grenadinler'de alınmaktadır. 225 bin ton ile İsrail ikinci sırada 200 bin ton ile Ürdün üçüncü sıradadır. Türkiye'nin verimi ise yaklaşık olarak 90 bin tondur. Türkiye bu verim ile yaklaşık olarak 70 bin ton verime sahip Avrupa Birliği ve 55 bin ton verime sahip dünya ortalamasının önündedir (Şekil 16).

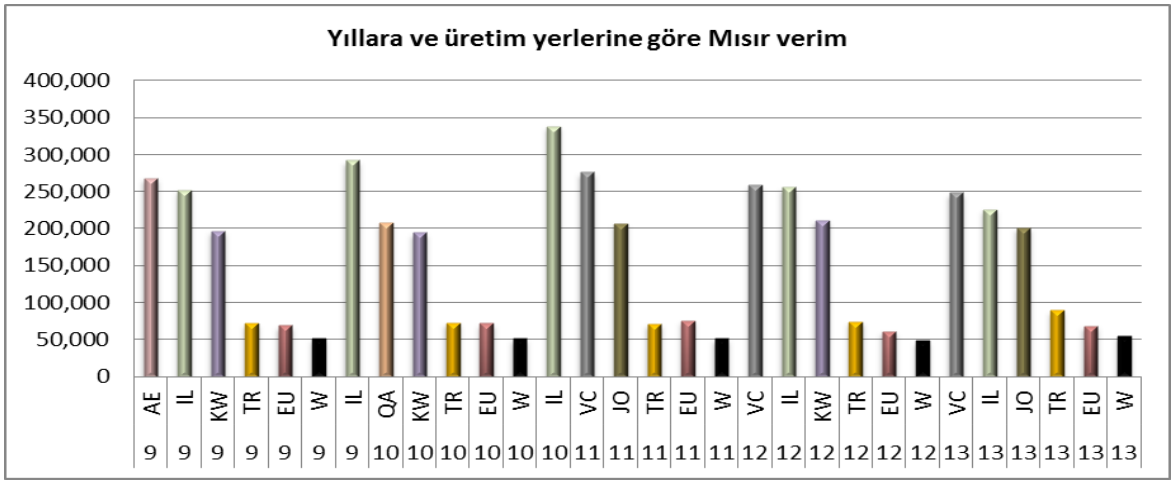

2013 yılında Dane Mısır'da Saint Vincent ve Grenadinler'da verim dünya ortalamasının yaklaşık olarak 4.5, İsrail 4.1, Ürdün 3.66, Türkiye 1.63, Avrupa Birliği 1.24 katıdır (Şekil 17).

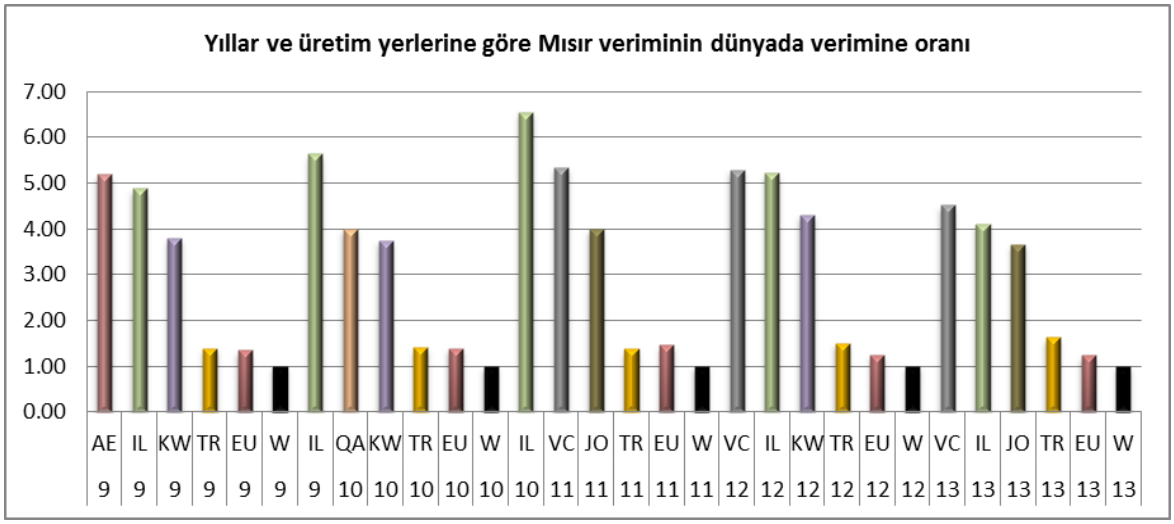

Farklı yıllarda farklı ülkeler sıralamaya girdiği bu kısımda 7 ülke ile ilgili değerlendirme yapılacaktır. Türkiye'nin veriminde yıllar itibariyle gelişme olurken Saint Vincent ve Grenadinler, Katar, İsrail ve Kuveyt'in verimi önce yükseliş göstermiş sonra azalmıştır. Ürdün'ün verimi 2012 dışında istikrarlı bir seyre sahipken Birleşik rap Emirlikleri verimi yıllar itibariyle azalan bir eğilime sahiptir. Avrupa Birliği ve Dünya verimi de 2013 yılında artış göstermiştir (Şkeil 18).

Şekil 18 Çeşitli Ülkelerde Dane Mısıra Verimi

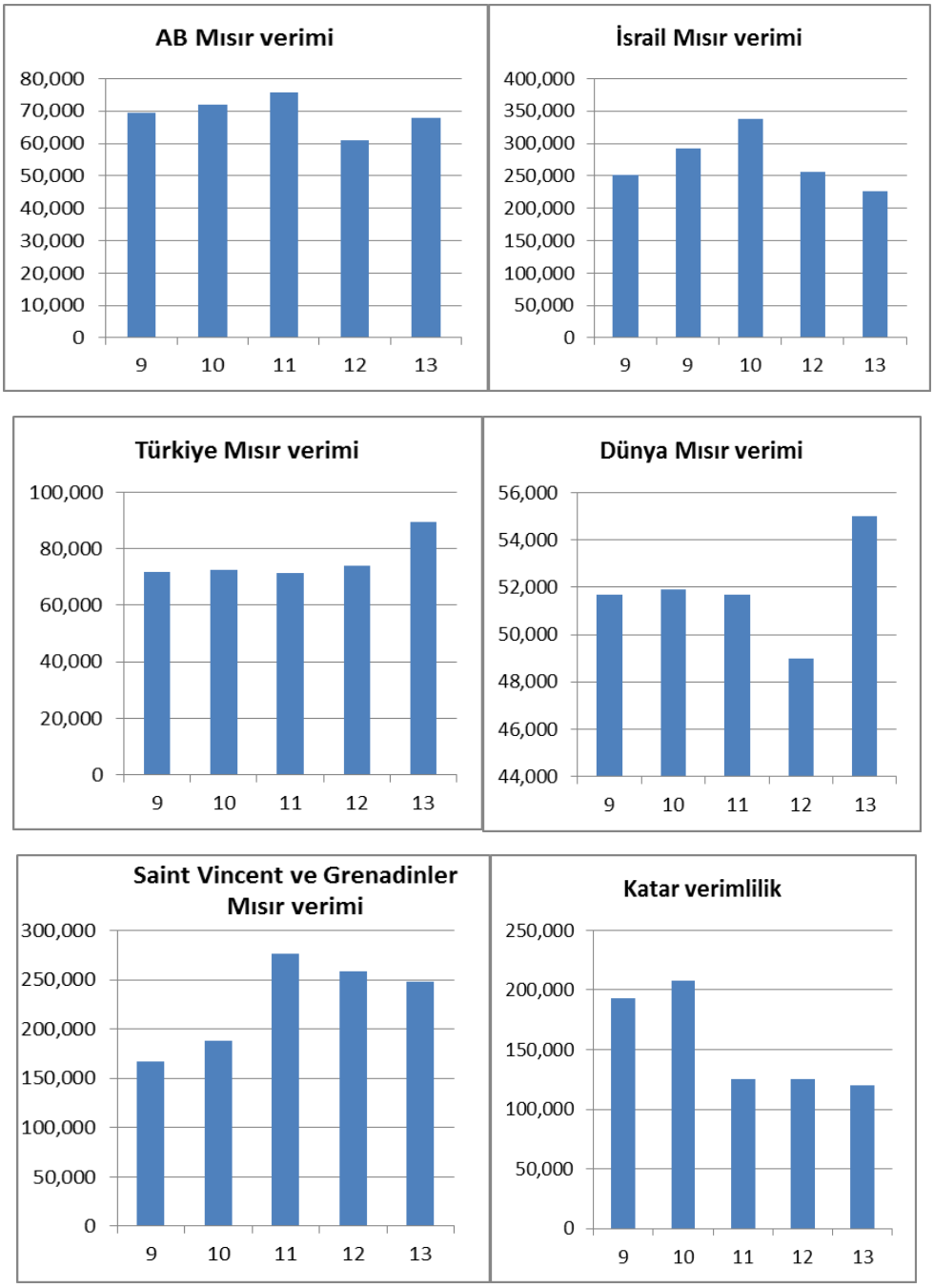

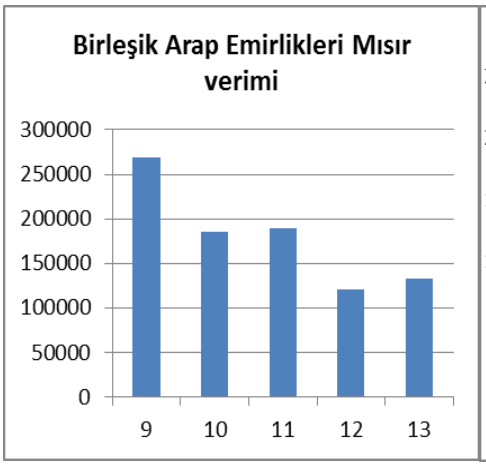
Birleşik Arap Emirlikleri Mısır verimi
300000
250000
200000
150000
100000
50000
0
9
10
11
12
13

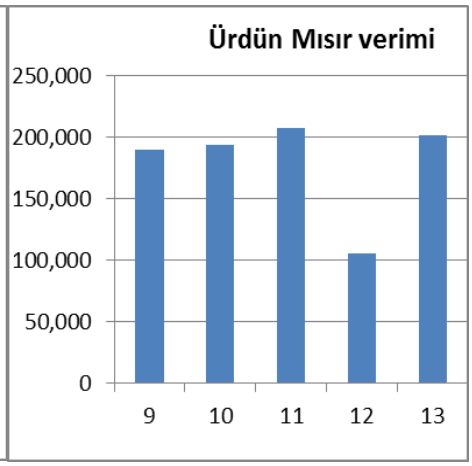
Ürdün Mısır verimi
250,000
200,000
150,000
100,000
50,000
0
9
10
11
12
13

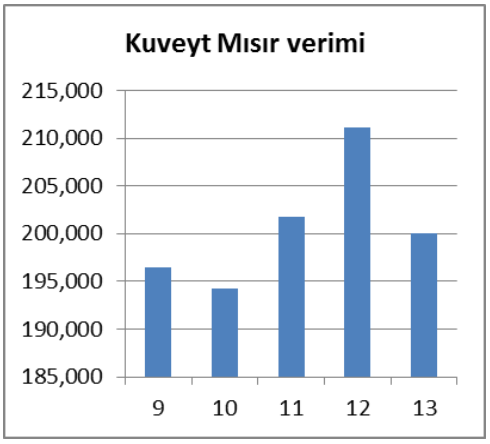
Kuveyt Mısır verimi
215,000
210,000
205,000
200,000
195,000
190,000
185,000
9
10
11
12
13

3.2.4 Dünyada Dane Mısır İthalatı

Dane Mısırı 2012 yılında en fazla ithal eden ülke 15 milyon ton ile Japonya'dır. Yaklaşık 10'ar milyon Ton ile Çin ve Meksika 2 ve 3. Sıradadır. Avrupa Birliği ithalatı toplam 23 milyon ton iken Türkiye'nin ithalatı 800 bin tondur. Dünya ithalatı ise 117 milyon tondur (Şekil 19).

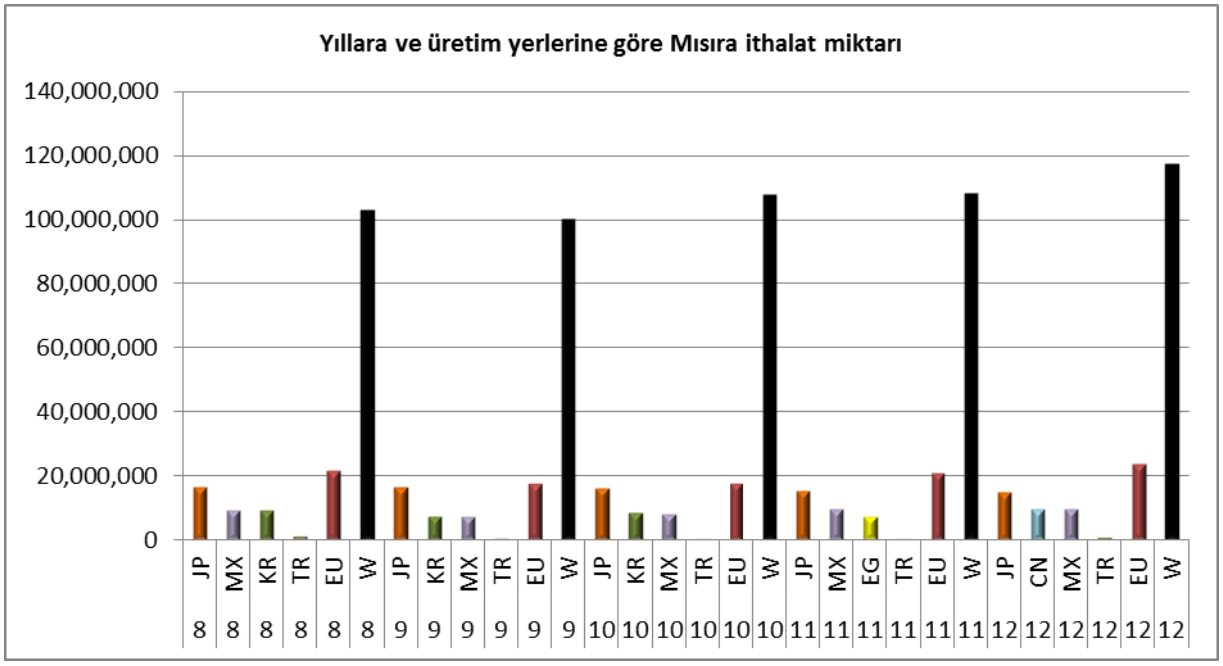

2013 yılında Japonya'nın Dane Mısır ithalatının dünya mısır ithalatına oranı % 13, Çin ve Meksika'nın % 8, Avrupa Birliğinin % 20 ve Türkiye'nin ise % 0.7'dir (Şekil 20).

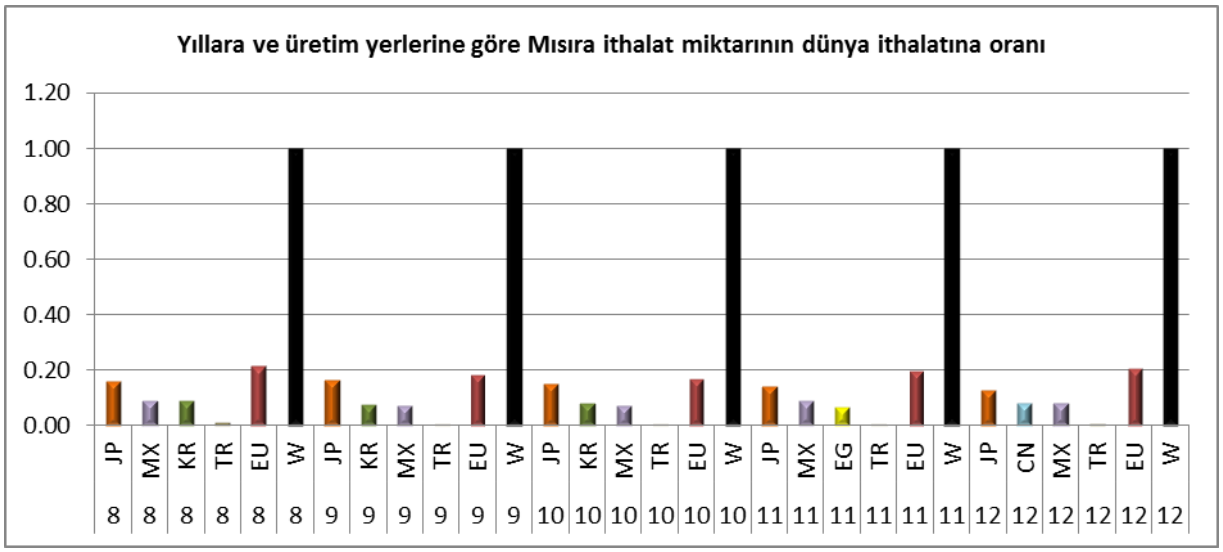

Yıllara göre ilk üç sırayı farklı ülkeler paylaşmıştır. Japonya ve Kore'nin Dane Mısır ithalatı yıllar itibariyle azalma eğilimi gösterirken Türkiye'de 2012 yılı hariç benzer bir eğilime sahiptir. Meksika, Çin ve Mısır'ın Dane Mısır ithalatı genel olarak artan eğilime sahiptir. Avrupa Birliği'nin ithalatı 2010'dan itibaren Dünya ithalatı ise 200'dan itibaren artış göstermiştir (Şekil 21).

Şekil 21 Çeşitli Ülkelerde Dane Mısıra Verimi

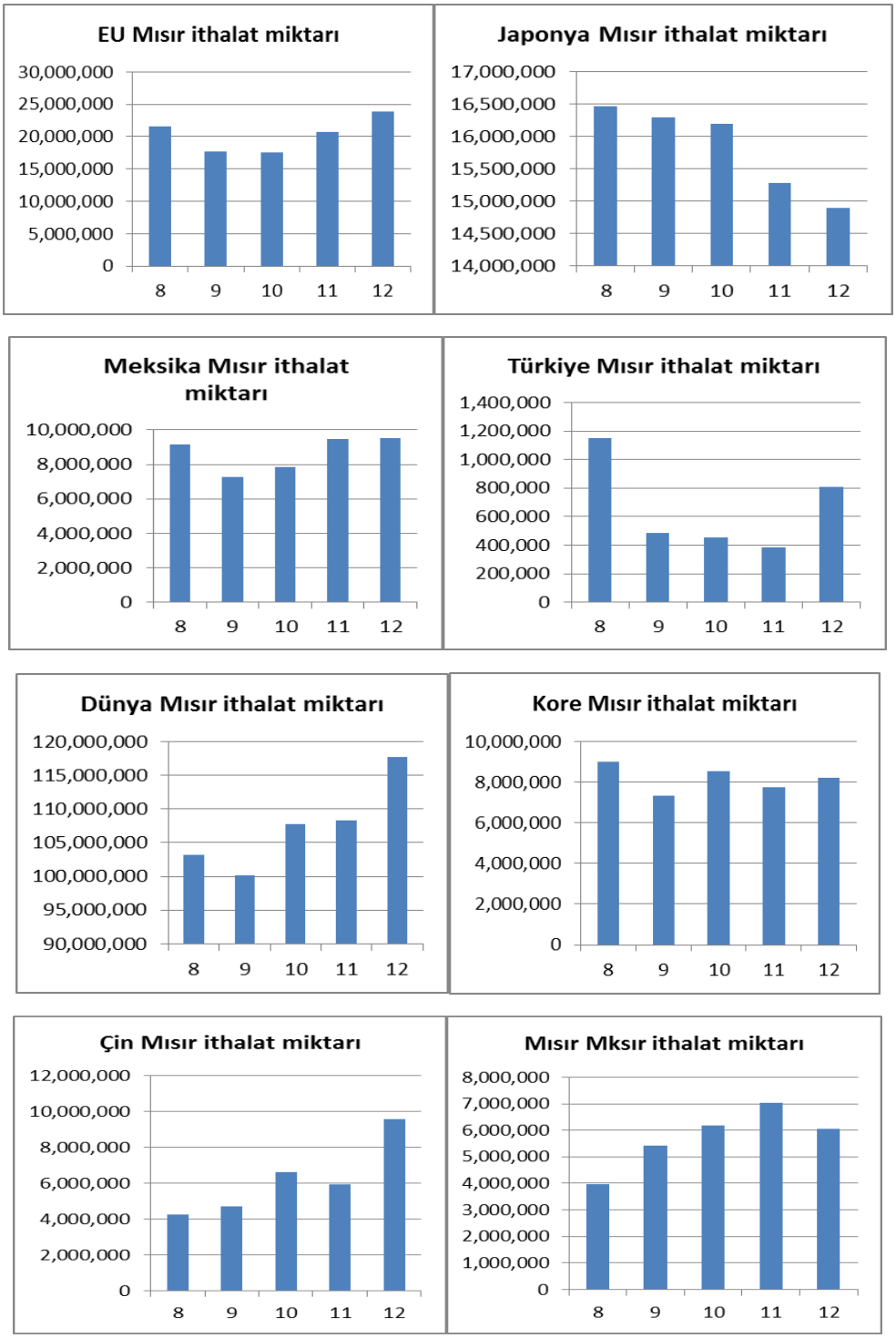

Doğal olarak, büyük bir istisnai durum olmadıkça dolar cinsinden ithalat değerleri ile fiziksel üretim değerleri ve eğilimi ile aynı olacaktır. Dane Mısırı 2013 yılında en fazla ithal eden ülke 5 milyon dolar ile Japonya'dır. Yaklaşık 3'er milyon dolar ile Çin ve Meksika 2 ve 3. Sıradadır. Avrupa Birliği ithalatı yaklaşık olarak toplam 8 milyon dolar iken Türkiye'nin ithalatı 250 bin dolardır. Dünya ithalatı ise yaklaşık olarak 39 milyon dolardır (Şekil 22).

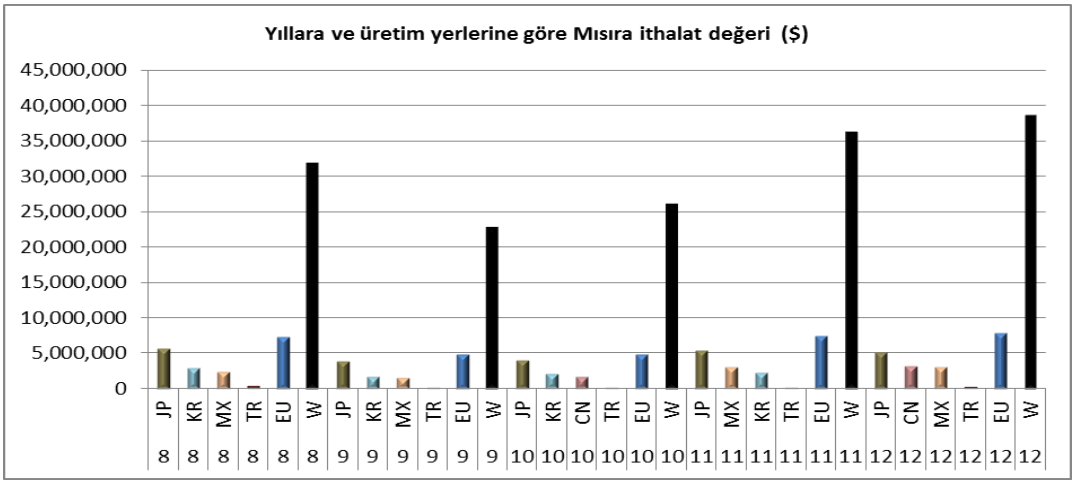

2013 yılında Japonya'nın dolar cinsinden Dane Mısır ithalatının dünya mısır ithalatına oranı % 13, Çin ve Meksika'nın % 8, Avrupa Birliğinin % 20 ve Türkiye'nin ise % 0.1'dir (Şekil 23).

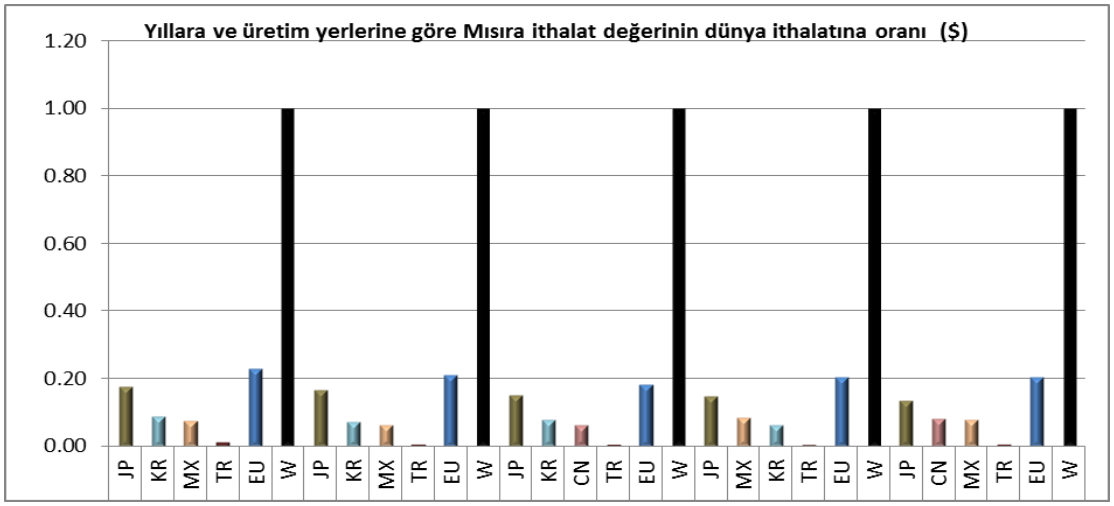

Ülkeler ayrı ayrı aşağıda değerlendirilmiştir. Çin'in dolar cinsinden Dane Mısır ithalatı yıllar itibariyle artış göstermektedir. Japonya'nın ithalatı dalgalı bir seyir izlerken, Kore ve Meksika'nın 2009 yılından Türkiye'nin ise 2010 yılından itibaren yıllar itibariyle artış göstermiştir. Avrupa Birliği ve Dünya dolar cinsinden Dane Mısır ithalatı da 2009 yılından itibaren artış eğilimine girmiştir (Şekil 24).

Şekil 24 Çeşitli Ülkelerde Dane Mısıra İthalatı

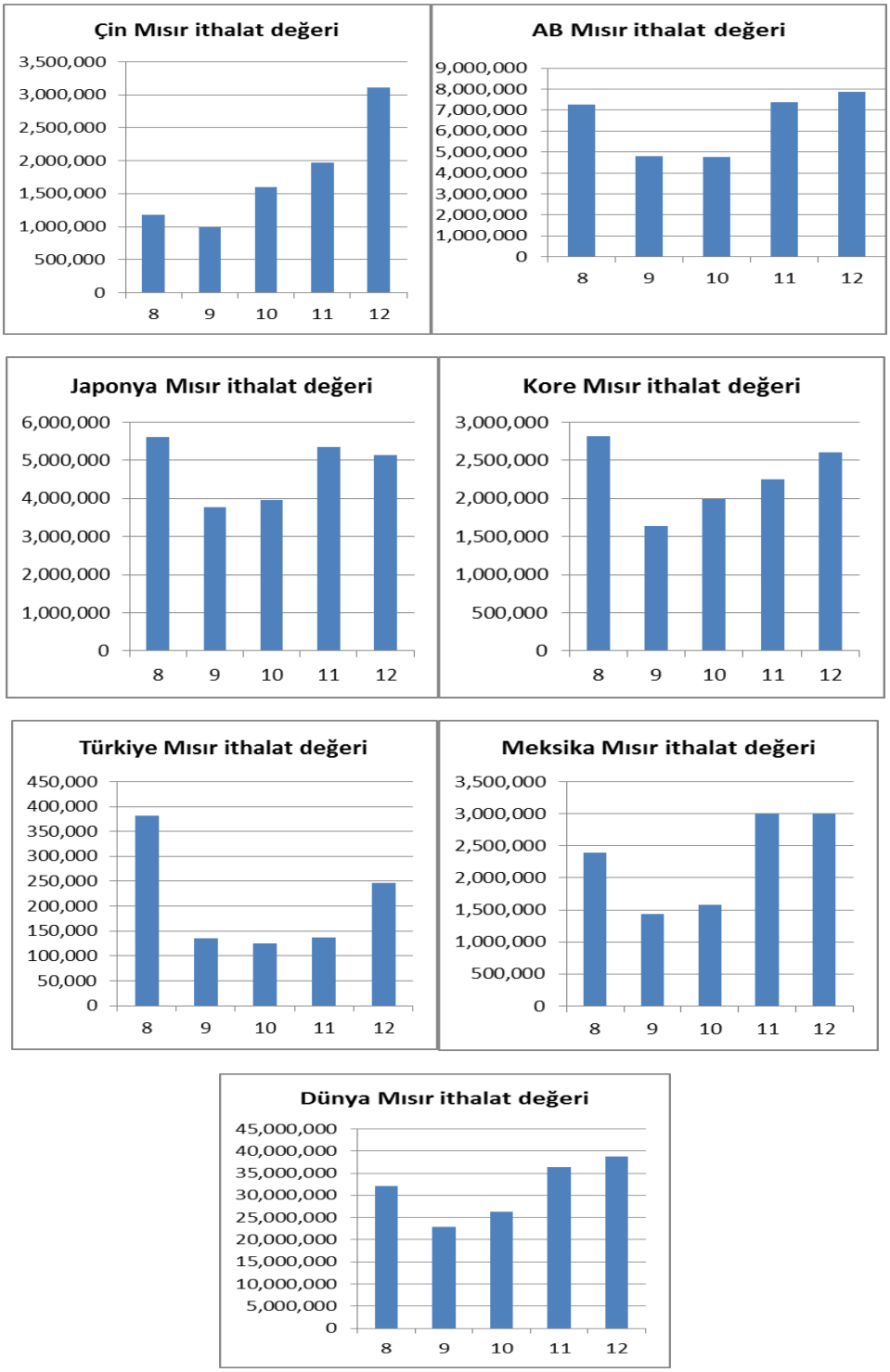

3.2.5 Dünyada Dane Mısır İthalatı

2012 yılı itibariyle en fazla Dane Mısır ihracatı yapan ülke 32 milyon ton ile ABD'dir. İkinci sırada yer alan Brezilya yaklaşık olarak 20 milyon ton, üçüncü sırada yer alan Arjantin ise yaklaşık olarak 18 milyon ton ihracat yapmıştır. Avrupa Birliği 19 milyon ton Türkiye ise 20 bin ton Dane Mısır ihraç etmiştir. Dünya ihracatı ise 120 milyon tondur (Şekil 25).

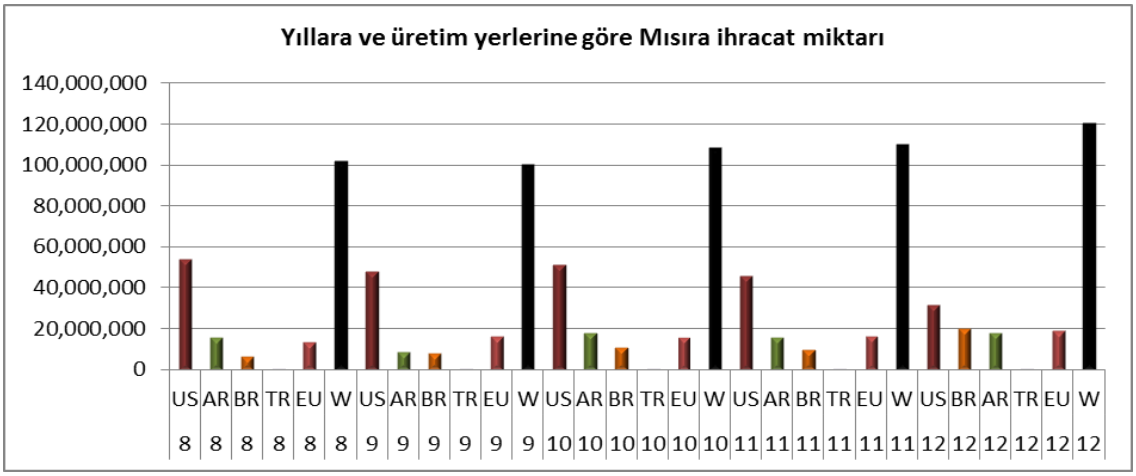

2012 yılı itibariyle Dane Mısırda ABD'nin ihracatının dünya ihracatına oranı % 26, Brezilya'nın % 16, Arjantin'in % 15, Avrupa Birliğinin ise % 16'dır (Şekil 26).

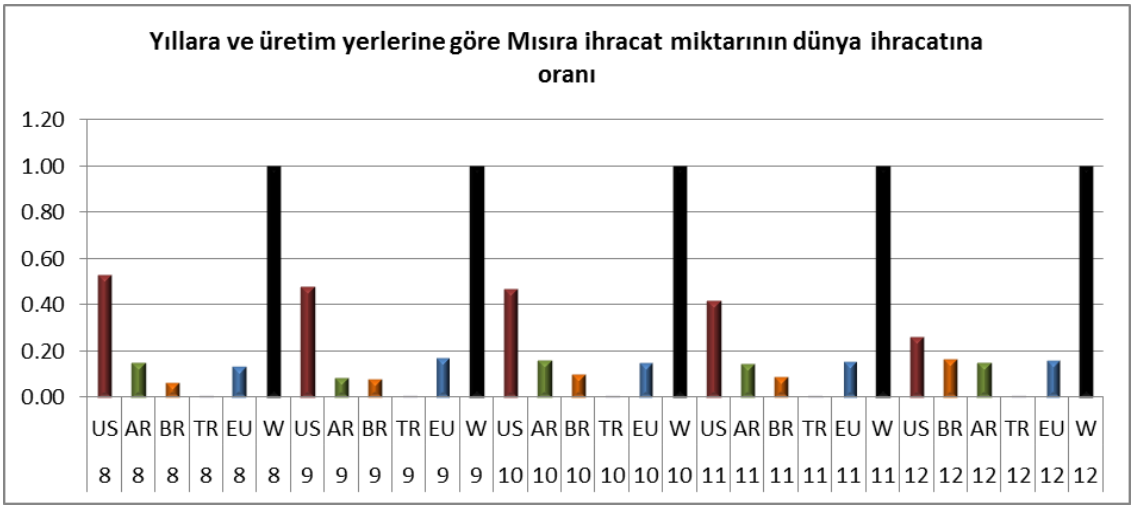

Şekil 27'ye göre ABD'nin Dane Mısır ihracatı azalan, Avrupa Birliği ve Türkiye'nin ise artan eğilime sahiptir. Arjantin'in dalagalı da olsa artan ve Brezilya ve Dünyanın da benzer şekilde artan eğilime sahiptir.

Şekil 27 Çeşitli Ülkelerde Dane Mısıra İhracatı

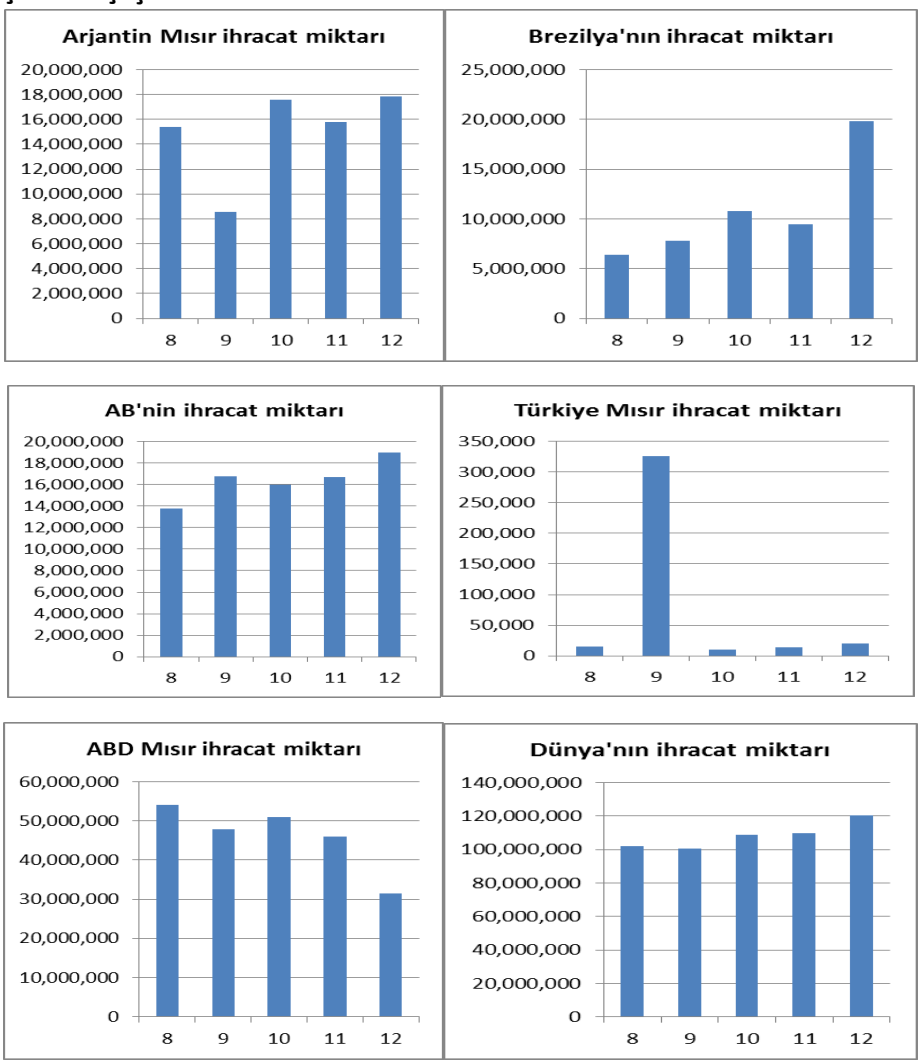

2012 yılı itibariyle en fazla dolar cinsinden Dane Mısır ihracatı yapan ülke 10 milyon dolar ile ABD'dir. İkinci sırada yer alan Brezilya yaklaşık olarak 5 milyon dolar, üçüncü sırada yer alan Arjantin de yine yaklaşık olarak 5 milyon dolar ihracat yapmıştır. Avrupa Birliği 6.5 milyon dolar Türkiye ise 33 bin dolar Dane Mısır ihraç etmiştir. Dünya ihracatı ise 36 milyon dolardır (Şekil 28).

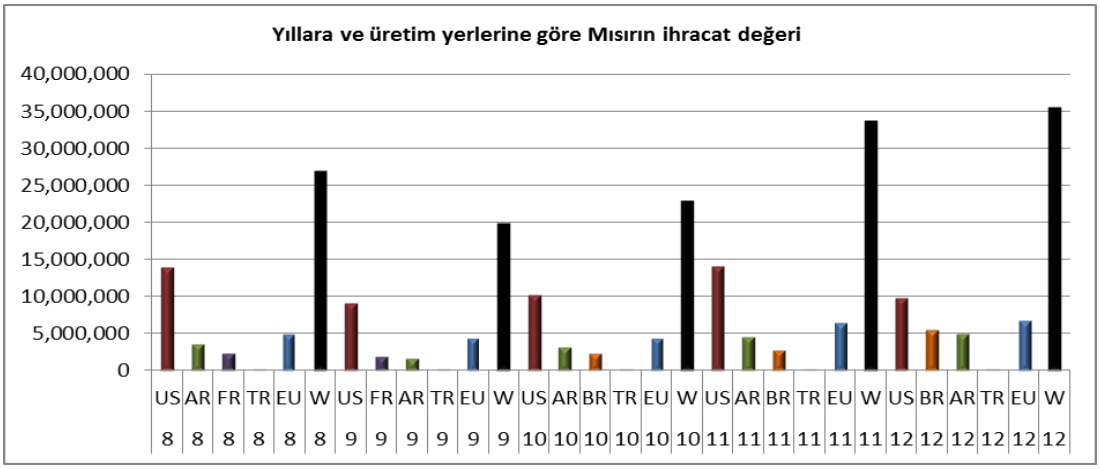

2012 yılı itibariyle ABD'nin dolar cinsinden ihracatının dünya ihracatına oranı % 27, Brezilya'nın % 15, Arjantin'in % 14, Avrupa Birliğinin ise % 18'dir (Şekil 29).

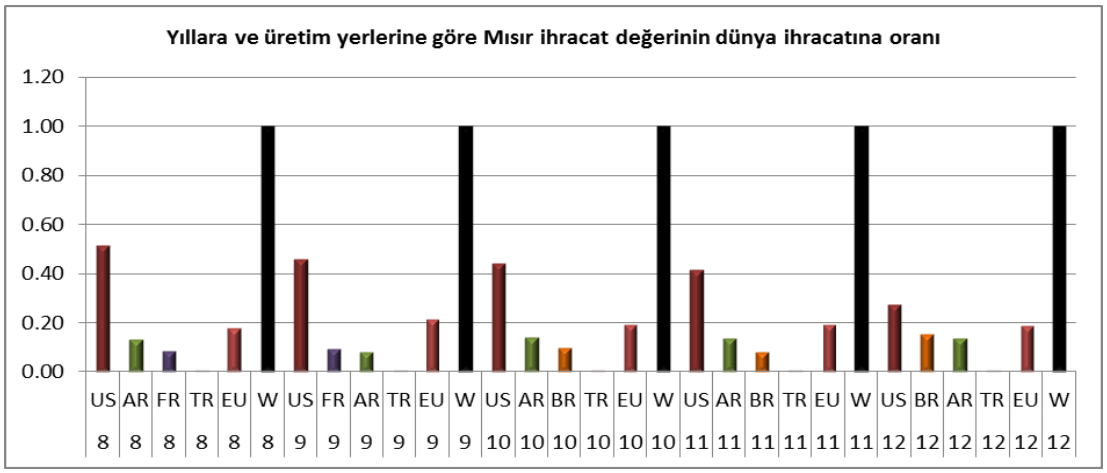

Fransa ve ABD'nin dolar cinsinden Dane Mısır ihracatı dalgalı-artan, Avrupa Birliği ve Türkiye'nin ise artan eğilime sahiptir. Brezilya ve Dünyanın dolar cinsin den ihracatı artan eğilime sahiptir (Şekil 30).

Şekil 30 Çeşitli Ülkelerde Dane Mısıra İhracatı ($)

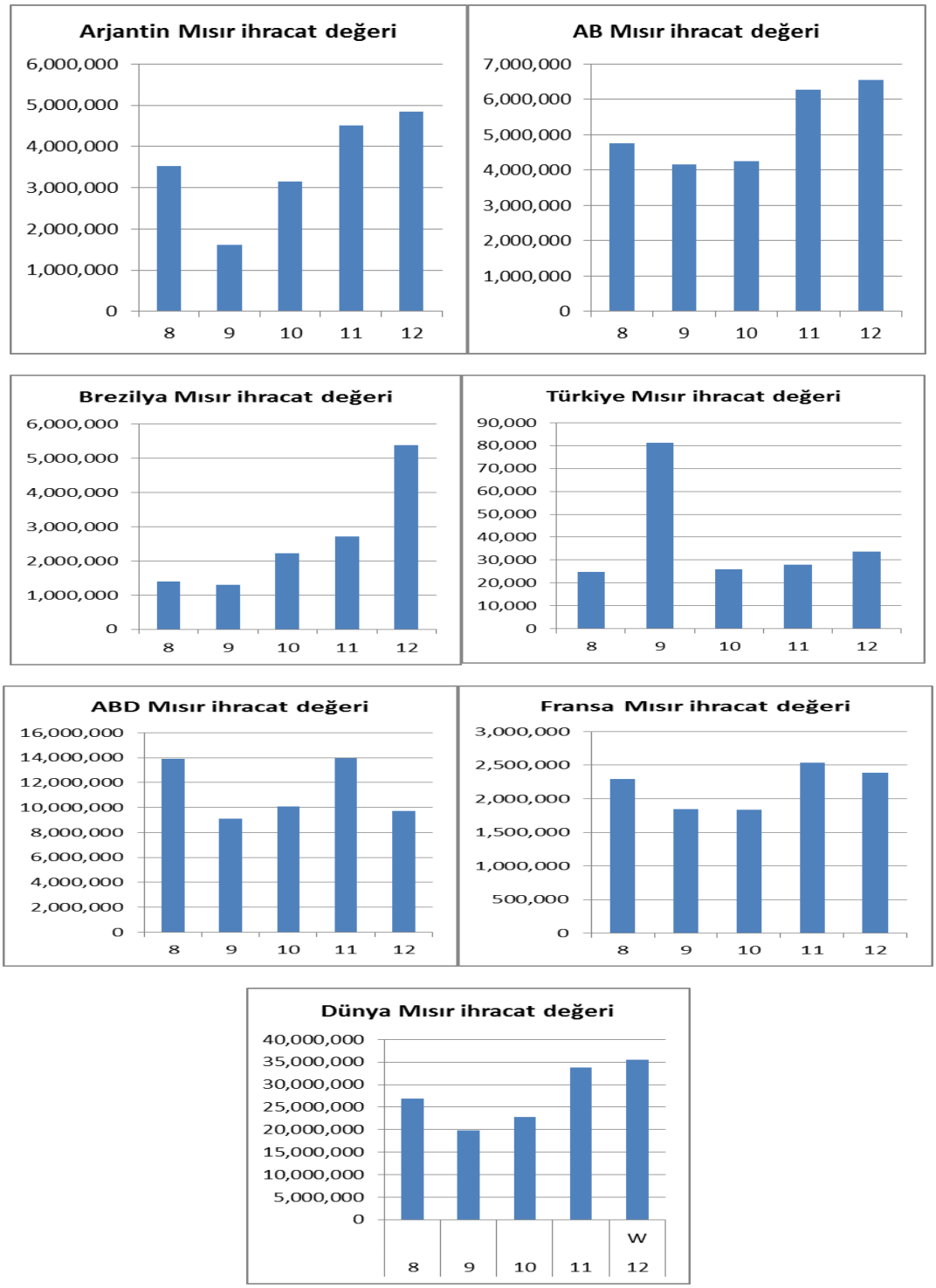

4. Türkiye'de Mısır Üretimi:

Türkiye'de Mısır üretimi düzenli bir artış eğilimine sahiptir. Dane Mısırın toplam üretimi 2009 yılında 4.25 milyon ton iken 2013 yılında 5.90 milyon tona ulaşmıştır ve Dane Mısır üretiminde yıllık ortalama üretim artışı % 7,7 olarak gerçekleşmiştir. Silajlık Mısır üretiminin ise toplam üretim içinde ön planda olduğu görülmektedir. 2009 yılında 11,1 milyon ton olan silajlık mısır üretimi 2013 yılında 17,8 milyon tona ulaşmıştır. Silajlık Mısır üretiminde yıllık ortalama üretim artışının ise aynı dönemde % 12,1 olduğu görülmektedir. (Şekil 31'de sağ eksen Dane Mısır üretimini, sol eksen ise Silajlık Mısır üretimini göstermektedir.)

Şekil 31: Türkiye Dane Mısır Üretimi (Bin Ton)

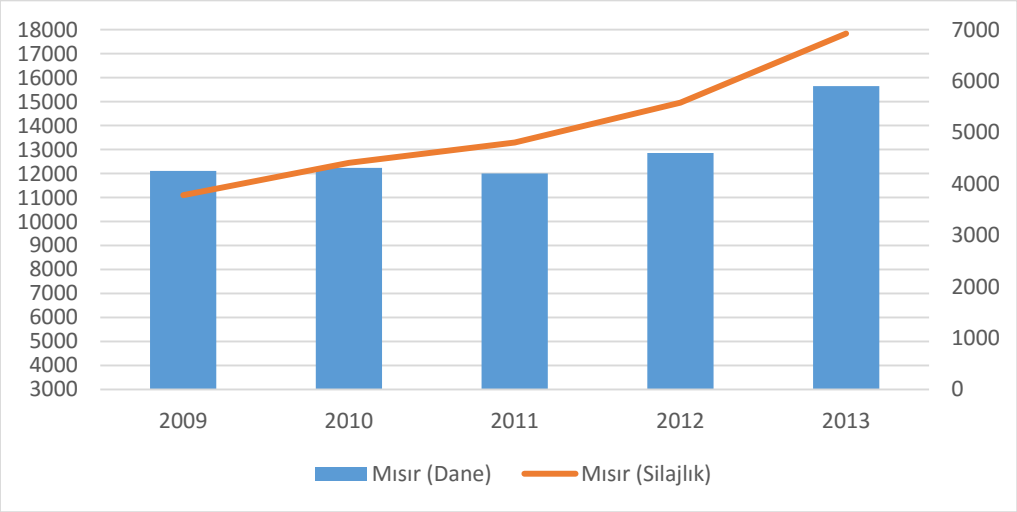

Dane Mısır üretiminin Türkiye'deki coğrafi dağılımı incelendiğinde ise özellikler Adana ve Şanlıurfa önemli Mısır üretim merkezleri olarak ön plana çıkmaktadır. 2013 yılında Türkiye Mısır (Dane) üretiminin %15'ni Adana ve %12'ni Şanlıurfa karşılamıştır. Bu iki şehrin dışında önemli Mısır (Dane) üreticisi olan iller Konya, Sakarya, Manisa ve Mardin'dir. 2009-2013 döneminde Mısır (Dane) üretiminde ilk 10 ilin ile ilgili bilgiler aşağıdaki grafiklerde verilmiştir (Şekil 32).

Şekil 32 Dane Mısır üretiminin Türkiye'deki coğrafi dağılımı

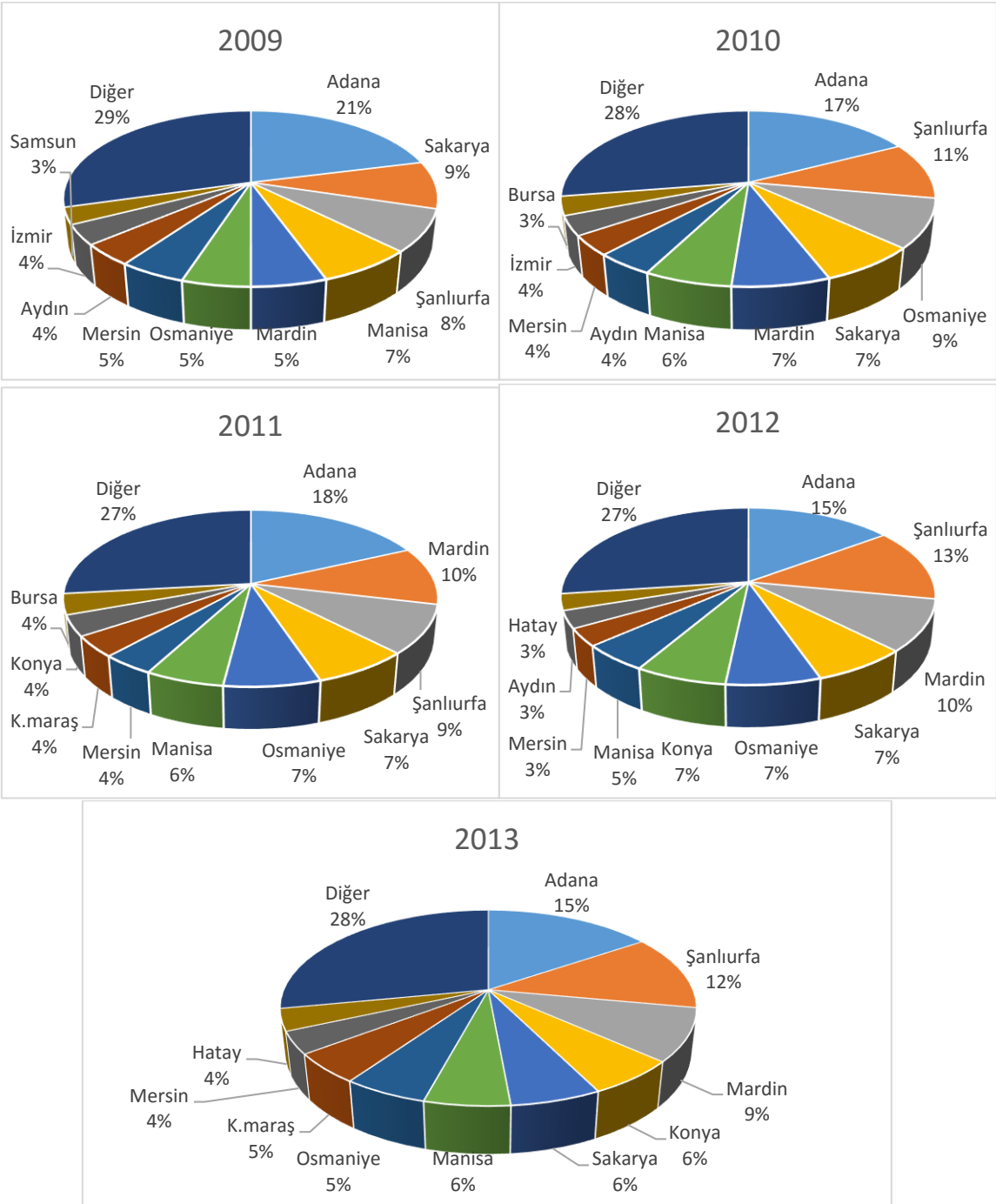

Türkiye'de Silajlık Mısır üretiminde ön plana çıkan şehirler ise İzmir, Balıkesir, Bursa ve Konya'dır. İzmir tek başına Silajlık Mısır üretiminin %14'nü karşılamaktadır. 2009-2013 dönemi için ayrıntılı grafikler Şekil 33'de sunulmuştur. Dane Mısır üretimi ile Silajlık Mısır üretiminde görülen en önemli fark Dane Mısır üretiminin belli bölgelerde yoğunlaşmış olmasıdır. Buna karşılık Silajlık Mısır üretiminin Türkiye geneline yayıldığı ve bölgeler arasında çok büyük farklılıkların ortaya çıkmadığı görülmektedir. Şekil-'2 e Şekil-3'den de rahatlıkla görülebileceği gibi Dane Mısır üretiminde ilk 10 sırada yer alan iller toplam üretimin % 72'sini karşılarken, Silajlık Mısır üretiminde ilk 10 sırada yer alan iller toplam üretimin sadece % 55'ni karşılamaktadır.

Şekil 33 Mısır (Silajlık) üretiminin Türkiye'deki coğrafi dağılımı

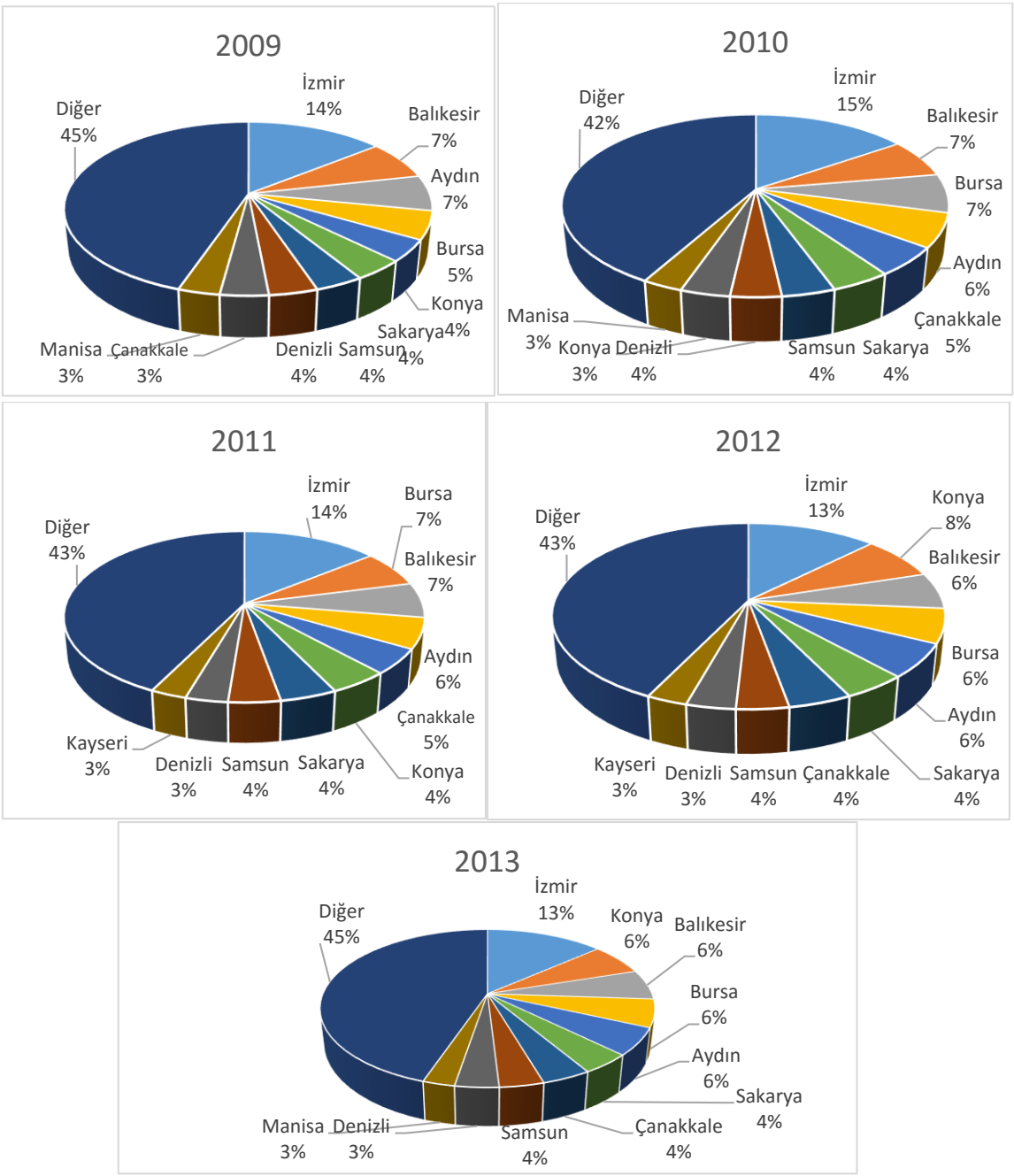

4.1 Denizli'deki Mısır üretiminin Türkiye ve Bölge coğrafyasındaki yeri:

Denizli, Dane Mısır üretiminde Türkiye'de 2012 ve 2013 yıllarında 17. sırada, Silajlık Mısır üretiminde ise aynı yıllarda 9. sırada yer almaktadır. Bu bilgiler bize Denizli'de Silajlık Mısır üretiminin daha ön planda olduğunu göstermektedir.

4.1.1 Ekilen Alan

Denizli'de Dane Mısır ve Silajlık Mısır üretimine ayrılan alanlar ve bu alanların Türkiye içinde payları Tablo 2'de gösterilmektedir.

Tablo 2 Denizli'de Mısır üretimine ayrılan tarımsal alan ve payları

	Ürün adı	Ekilen alan (dekar)	Pay (%)	Ürün adı	Ekilen alan (dekar)	Pay (%)
2009	Mısır (Dane)	85687	1,45%	Mısır (Silajlık)	96721	3,71%
2010	Mısır (Dane)	82900	1,40%	Mısır (Silajlık)	118830	4,18%
2011	Mısır (Dane)	78908	1,34%	Mısır (Silajlık)	110030	3,66%
2012	Mısır (Dane)	74747	1,20%	Mısır (Silajlık)	122940	3,65%
2013	Mısır (Dane)	76852	1,16%	Mısır (Silajlık)	150171	3,87%

Denizli'de Dane Mısır üretimi için kullanılan tarımsal alan 2009 yılında 85,6 bin dekar iken 2013 yılında 76,8 bin dekara gerilemiştir. Bu rakamlar bize Denizli'de Dane Mısır üretimi için ayrılan tarımsal alanın yıllık ortalama %2,06 azaldığı göstermektedir. Bu gelişmeye paralel olarak Dane Mısır ekilen alanın payında da sistemli bir azalma gerçekleşmiştir. Sonuç olarak 2013 yılında Türkiye'de Dane Mısır üretimi için ayrılan tarımsal alanların sadece % 1,16'sı Denizli'de yer almıştır.

Silajlık Mısır ekilen tarımsal arazilerde ise ters yönlü bir gelişim gözlenmiş ve tarımsal alan 96,7 bin dekardan 150 bin dekara ulaşmıştır. Bu gelişimde Silajlık Mısır ekilen tarımsal arazilerin yıllık ortalama %11,05 arttığını göstermektedir. Denizli'de Silajlık Mısır ekilen tarımsal arazinin artmasına karşılık Türkiye içindeki payında aynı oranda bir artış ortaya çıkmamıştır. 2012 yılında Denizli'de Silajlık Mısır ekilen tarımsal alanda yaklaşık olarak 26 bin dekar artış olmasına rağmen Türkiye içindeki payı %3,71'den %3,65'e gerilemiştir. Bu durumda Türkiye'de Silajlık Mısır üretimine ayrılan tarımsal arazinin sürekli bir artış gösterdiğini ve bu artışın Denizli'de yaşanan artıştan daha fazla olduğunu göstermektedir.

4.1.2 Üretim

Denizli'deki Dane Mısır üretimi 2009,2010 ve 2011 yıllarında dalgalanmalar göstermiştir. 2009 yılında yaklaşık olarak 55 bin ton olan Dane Mısır üretimi 2010 yılında gerçekleşen bir artıştan sonra 2011 yılında yaklaşık olarak 54,5 bin ton olmuştur. Üretimdeki bu dalgalanmalara ve 2011 yılında gerçekleşen azalmaya rağmen Denizli'nin Türkiye içindeki payında bir gerileme görülmemiş hatta çok küçük olsa da bir artış yaşanmıştır. Bu durumda bize Dane Mısır üretimindeki dalgalanmaların Bu yıllarda Denizli'ye özgü olmadığı, Türkiye genelinde ciddi dalgalanmaların görüldüğünü işaret etmektedir. Son iki yılda ise Denizli'de Dane Mısır üretiminde ciddi artışlar görülmüştür. 2012 yılında

yaklaşık olarak 62 bin ton olan Dane Mısır üretimi 2013 yılında 70 bin tona ulaşmıştır. Üretimdeki bu artışlara rağmen Denizli'deki Dane Mısır üretiminin Türkiye'deki payı 2013 yılında %1,19 kadar gerilemiştir (Tablo 3).

Tablo 3 Denizli'de Mısır üretimi ve payları

	Ürün adı	Üretim (ton)	Pay (%)	Ürün adı	Üretim (ton)	Pay (%)
2009	Mısır (Dane)	54942	1,29%	Mısır (Silajlık)	402335	3,62%
2010	Mısır (Dane)	55857	1,30%	Mısır (Silajlık)	443458	3,56%
2011	Mısır (Dane)	54688	1,30%	Mısır (Silajlık)	436647	3,28%
2012	Mısır (Dane)	61739	1,34%	Mısır (Silajlık)	519044	3,47%
2013	Mısır (Dane)	70339	1,19%	Mısır (Silajlık)	632713	3,55%

Denizli'deki Silajlık Mısır üretimi 2009-2013 yılları arasında yıllık ortalama % 11,5 oranında artış ve 2013 yılında yaklaşık olarak 633 bin ton düzeyine ulaşmıştır. Üretim de görülen bu artışlara rağmen Denizli'nin Türkiye içindeki payında çok ciddi bir değişim yaşanmamıştır. Burada dikkat çekici nokta Denizli'nin Silajlık Mısır üretimini 2013 yılında 2009 yılına göre yaklaşık olarak 230 bin ton arttırabilmesine rağmen Türkiye içindeki payının %3,62'den %3,55 gerilemiş olmasıdır.

4.1.3 Verim

Dane Mısır ve Silajlık Mısır üretimdeki gözlemlenen verimlilik düzeyleri aşağıdaki Tablo 4'de verilmektedir .

Tablo 4 Denizli'de Mısır üretimindeki ortalama verimlilik değerleri

	Ürün adı	Verim (kg/da)	Ürün adı	Verim (kg/da)
2009	Mısır (Dane)	641	Mısır (Silajlık)	4160
2010	Mısır (Dane)	674	Mısır (Silajlık)	3732
2011	Mısır (Dane)	693	Mısır (Silajlık)	3968
2012	Mısır (Dane)	826	Mısır (Silajlık)	4222
2013	Mısır (Dane)	915	Mısır (Silajlık)	4213

Tablo 4 çok net biçimde Dane mısır üretiminde önemli verimlilik artışları yaşandığını fakat aynı bulgunun Silajlık Mısır üretiminde ortaya çıkmadığını göstermektedir. Dane Mısır üretiminde dekar başına elde edilen üretim 2009 yılında 641 kg. iken 2013 yılında 915 kg.'na yükselmiştir. Bu artışın arkasındaki temel neden ekilen tarımsal arazideki sürekli dalgalanmaya rağmen üretimde görülen artışlardır. Nitekim Dane Mısır için ayrılan tarımsal arazide yıllık ortalama %2,06'lık azalmaya rağmen üretimde yıllık ortalama %5,6'lık bir artış gerçeklemiştir. Bu gelişmelerin sonucunda ise Dane Mısır

üretimindeki verimlilik yıllık ortalama %8,5 olarak gerçekleşmiştir. Aynı gelişmeler Silajlık Mısır üretiminde görülmemektedir. 2009 yılında dekar başına düşen üretim 4160 kg. iken 2013 yılında 4213 kg olmuştur. Dönem içinde yaşanan dalgalanmalardan sonra 2013 yılında görülen bu artış tamamen Silajlık Mısır üretimine ayrılan tarımsal arazinin artışından kaynaklanmaktadır. Nitekim Silajlık Mısır üretimine ayrılan tarımsal arazi yıllık ortalama %11,05 ve üretim de yıllık ortama %11,4'lük bir artış göstermiştir. Bu gelişmelerin sonucunda Silajlık Mısır üretiminde gerçekleşen verimlilik artışı sadece yıllık %0,25 düzeyinde kalmıştır.

4.2 Denizli İlçelerinde Mısır üretimi

Dane Mısır üretiminde sağlanan en önemli verimlilik artışları Tavas, Akköy, Acıpayam ve Sarayköy ilçelerinde görülmektedir. Verimlilikteki en kötü gelişme bir başka deyişle en fazla düşüşün görüldüğü ilçeler ise Babadağ, Honaz ve Kale'dir. Bunun dışında dikkat çekici en önemli nokta Dane Mısır üretime ayrılan tarımsal arazilerde yılda yıla görülen büyük dalgalanmalardır. Bu derece büyük değişimlerin yaşanması, uzun dönemli politika eksikliğini işaret etmekte ve anlık karar vermenin tarımsal üretimi büyük ölçüde belirlediğini göstermektedir.

Silajlık Mısır üretiminde ise en önemli verimlilik artışları Bekilli, Buldan, Çal ve Honaz ilçelerinde yaşanmıştır. Verimlilikte en fazla düşüş ise Çivril, Akköy ve Kale ilçelerinde görülmüştür. Silajlık Mısır üretimi için ayrılan tarımsal arazilerde de yıldan yıla büyük farklılıklar ortaya çıkmasına rağmen yaşanan dalgalanmaların Dane Mısır'da görülen dalgalanmalara göre son derece küçük kaldığı saptanmıştır (Tablo 5ve Tablo 6).

Tablo 5 Denizli İlçelerinde Mısır (Dane) ekilen alan, üretim ve verimdeki değişmeler (2009=100)

	Ekilen alan (dekar)				Üretim (ton)				Verim (kg/da)			
	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
Merkez	104,58	106,58	98,16	90,61	102,34	104,95	113,68	108,96	97,86	98,53	115,89	120,29
Acıpayam	95,28	103,44	53,66	1,53	112,84	121,22	76,09	2,83	118,49	117,36	141,89	185,66
Akköy	38,41	83,95	92,05	123,76	55,76	114,28	135,47	174,46	145,08	136,15	147,08	140,92
Babadağ	78,10	62,04	57,66	51,09	62,75	37,25	37,25	27,45	80,38	60,22	64,78	53,76
Baklan	71,61	58,24	102,20	151,28	58,43	56,06	137,05	193,82	81,58	96,24	134,11	128,15
Bekilli	67,39	86,96	152,17	180,43	68,00	96,00	204,00	216,00	100,92	110,50	134,25	119,89
Beyağaç	67,39	95,65	91,30	56,52	52,17	56,52	95,65	52,17	77,40	59,00	104,80	92,40
Bozkurt	51,65	17,36	40,88	33,85	52,49	16,86	38,72	26,37	101,62	97,19	94,70	77,95
Buldan	95,63	101,51	111,00	105,18	88,70	91,70	130,19	121,39	92,75	90,29	117,20	115,36
Çal	77,34	88,55	87,49	143,42	111,26	140,34	133,69	251,96	143,75	158,38	152,74	175,61
Çameli	83,25	68,42	62,84	51,06	65,31	40,22	86,61	47,54	78,39	58,61	137,73	93,04
Çardak	70,91	58,18	481,82	563,64	75,00	57,50	582,50	560,00	105,78	98,90	120,91	99,45
Çivril	68,79	43,74	153,41	181,54	70,09	41,88	174,93	193,73	101,95	95,85	114,14	106,74
Honaz	117,79	26,54	43,31	38,78	95,68	21,91	36,76	33,51	81,31	82,62	84,88	86,43
Kale	91,12	89,33	75,57	23,40	73,51	69,38	67,53	18,45	80,76	77,71	89,52	78,86
Sarayköy	112,87	87,33	92,86	118,21	118,39	89,37	111,28	150,17	104,88	102,37	119,80	127,06
Tavas	95,49	96,95	113,48	105,86	118,98	248,68	321,09	301,23	124,78	256,48	283,00	284,73

Tablo 6: Denizli İlçelerinde Mısır (Silajlık) ekilen alan, üretim ve verimdeki değişmeler (2009=100)

	Ekilen alan (dekar)				Üretim (ton)				Verim (kg/da)			
	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
Merkez	100,00	100,00	120,00	180,00	100,00	100,00	121,18	178,82	100,00	100,00	100,99	99,34
Acıpayam	101,24	128,24	168,74	242,98	101,24	128,24	168,74	242,98	100,00	100,00	100,00	100,00
Akköy	200,00	118,18	112,73	114,55	175,28	110,40	113,36	101,07	87,63	93,42	100,55	88,23
Babadağ	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Baklan	127,59	127,59	95,69	94,83	127,02	151,18	113,41	112,32	99,56	118,49	118,52	118,46
Bekilli	100,00	400,00	500,00	375,00	100,00	457,14	571,43	428,57	100,00	114,29	114,29	114,29
Beyağaç	200,00	100,00	100,00	100,50	193,10	96,55	100,00	100,55	96,55	96,55	100,00	100,06
Bozkurt	86,09	96,96	133,04	133,04	83,67	94,39	129,69	129,69	97,18	97,35	97,49	97,49
Buldan	102,62	211,67	211,67	211,67	102,55	235,33	282,76	282,76	99,92	111,17	133,57	133,57
Çal	192,73	163,64	181,82	196,36	189,48	193,85	219,86	255,32	98,34	118,49	120,94	130,04
Çameli	86,96	84,78	84,78	391,30	85,06	82,93	88,22	384,48	97,81	97,81	104,04	98,26
Çardak	74,03	47,08	87,66	129,87	75,04	49,27	96,37	147,84	101,38	104,67	109,95	113,85
Çivril	111,11	105,56	116,67	116,67	71,11	72,22	98,89	97,78	64,00	68,42	84,76	83,80
Honaz	112,95	36,27	91,97	134,72	112,49	37,47	120,52	175,27	99,61	103,31	131,05	130,12
Kale	193,33	116,67	100,00	83,33	194,20	111,61	91,07	75,89	100,46	95,66	91,08	91,08
Sarayköy	100,00	110,00	125,00	127,90	97,62	107,14	122,62	126,07	97,62	97,40	98,10	98,57
Serinhisar	144,44	144,44	177,78	144,44	145,33	145,33	189,33	129,33	100,60	100,60	106,50	89,54
Tavas	110,98	117,68	115,85	115,85	111,59	118,68	116,75	116,75	100,55	100,84	100,77	100,77

4.3 Türkiye'de Mısır Ticareti

Türkiye, Mısır'da net ithalatçı konumdadır. 2009 yılından 2013 yılına kadar ithalatı düzenli bir artış eğilimi göstermiş ve 473 milyon dolara ulaşmıştır. Buna karşılık, Mısır ihracatı 2012 yılına kadar düzenli bir şekilde azalmış ufak da olsa bir artış eğilimine girmiştir. Türkiye'nin Mısır ihracatı 2012 yılında 33 milyon dolar iken 2013 yılında 88 milyon dolara yükselmiş 2014 yılında ise tekrar 63 milyon dolara gerilemiştir. İhracat ve ithalattaki bu gelişmelere paralel olarak Türkiye'nin Mısır dış ticaret dengesi sürekli bir şekilde açık vermiş ve 2013 yılında 385 milyon dolar ile rekor seviyeye ulaşmıştır (Şekil 34).

Şekil 34 Türkiye'nin Mısır Dış Ticareti (Milyon dolar)

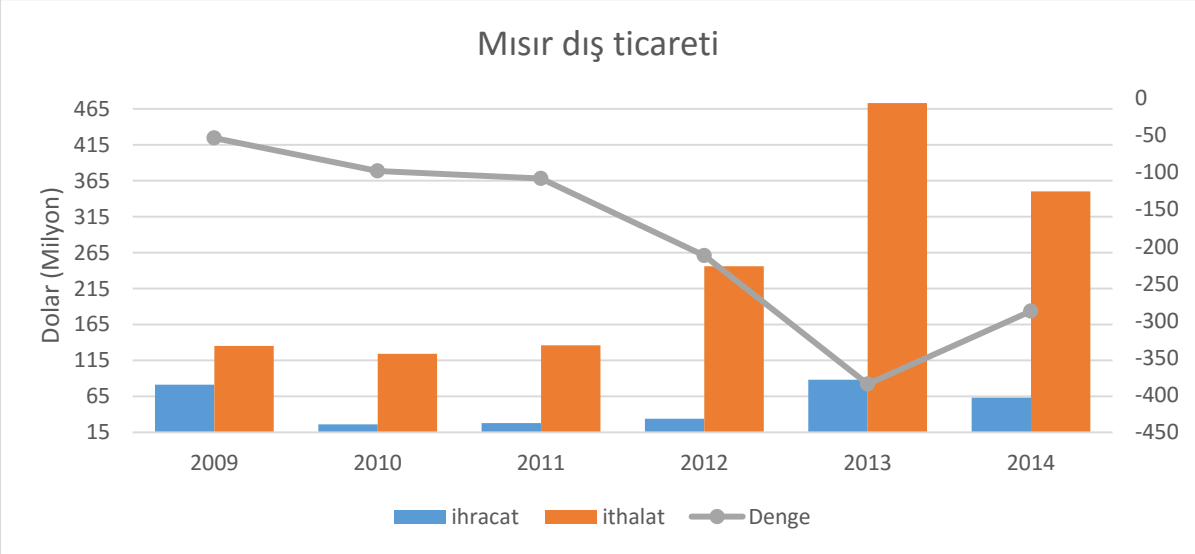

Türkiye'nin Mısır dış ticaretinin ülkelere göre dağılımı incelendiğinde özellikle ithalatta büyük bir yoğunlaşma olduğu görülmektedir. Aşağıdaki şekillerden de görülebileceği gibi ithalatın %55 -%60'ı Rusya Federasyonundan yapılmaktadır. Mısır ithalatında yüksek paya sahip olan diğer ülkeler ise Romanya ve Ukrayna'dır. Türkiye bu üç ülkeden Mısır ithalatının yaklaşık olarak %80-%85'ni gerçekleştirmektedir.

Mısır ihracatı ise daha homojen bir dağılım göstermektedir. Türkiye'nin mısır ihraç ettiği ülkeler içinde en büyük paya sahip olan ülkeler İtalya, İspanya, Fransa ve ABD'dir.
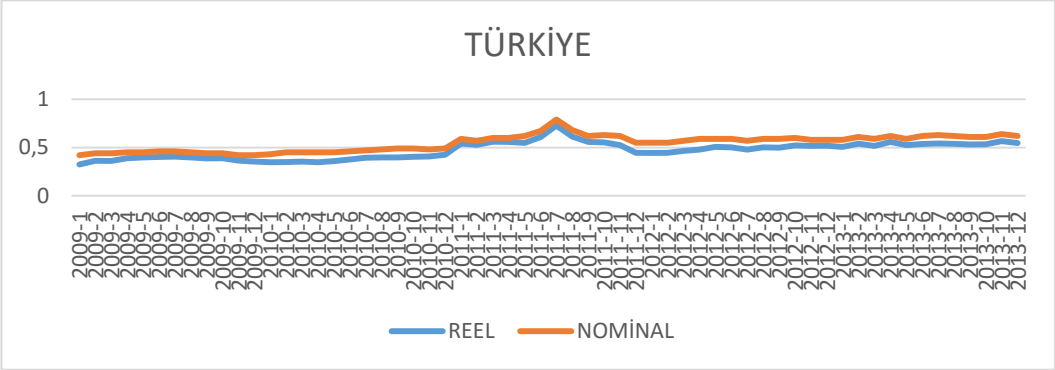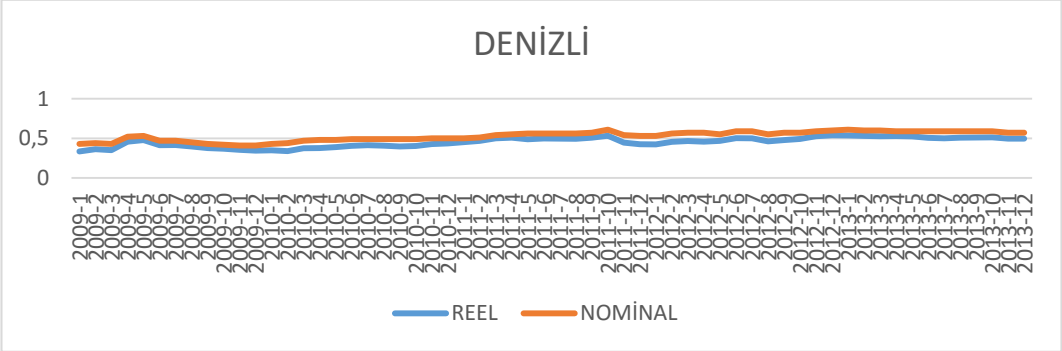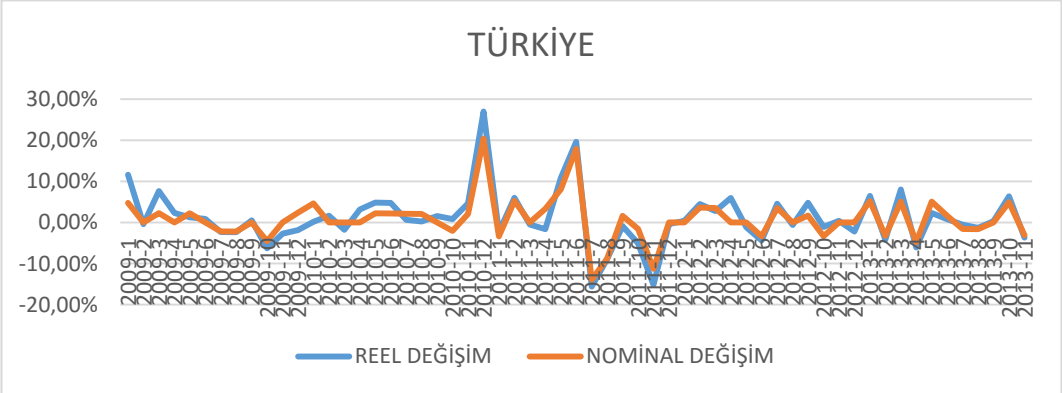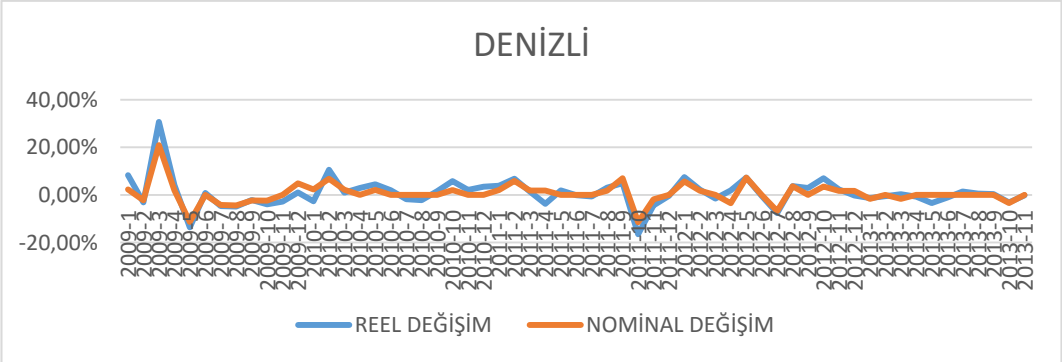
4. 4 Türkiye'de Mısır fiyatındaki gelişmeler.